

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

# **Motivace adolescentů k vybraným formám body artu**

Diplomová práce

2024

Mgr. Klára Eliášková

Univerzita Pardubice  
Fakulta filozofická  
Akademický rok: 2020/2021

# ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Mgr. Klára Eliášková**  
Osobní číslo: **H22260**  
Studijní program: **N0314A250014 Sociální a kulturní antropologie**  
Téma práce: **Motivace adolescentů k vybraným formám body artu**  
Téma práce anglicky: **Motivation of Adolescents to Selected Form of Body Art**  
Zadávající katedra: **Katedra sociální a kulturní antropologie**

## Zásady pro vypracování

Diplomová práce se bude zabývat motivací adolescentů k vybraným formám body artu. Vybranými formami jsou tetování a piercing. V diplomové práci bude řešena problematika body artu v historii, vznik a funkce body artu. Diplomová práce bude komparovat pohled na body art z pohledu různých vědních disciplín, především pak rozdíl mezi pohledem antropologickým a sociálně pedagogickým.

Práce bude také hledat odpověď na otázku, jakou roli v rozhodování, pro jednu z forem body artu, adolescentů hrají vrstevníci a rodina.

Teoretická část diplomové práce bude definovat prostředí (sociální a rodinné) jako hlavní faktor, který ovlivňuje adolescenty a jejich motivaci k tělesným modifikacím. Samostatná kapitola bude věnována tetování a piercingu jako kulturnímu jevu.

Výzkum bude realizován kvalitativní metodou, polostrukturovanými rozhovory s vybranými respondenty. Výzkumný vzorek bude tvořen studenty středních a vysokých škol ve věku 16 – 22 let, kteří již mají s body artem zkušenost. V rámci rozhovoru budou respondenti dotazováni na důvody, motivaci a aspirace při rozhodování podstoupit tělesnou modifikaci. Rozhovory budou vedeny tak, aby se dalo zjistit, jakou úlohu při rozhodování plnilo prostředí (rodina, vrstevníci aj.)

Rozsah pracovní zprávy:  
Rozsah grafických prací:  
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Angel, E. 2009. *The Piercing Bible*. United States: Crossing Press
- Blair, L. 2007. Tattoos Teenagers: An Art Educator's Response. *Art Education* 60 (5): 39-44. Reston: National Art Education Association. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/27696239>
- Ferguson, H., L. Procterová. 1998. *Umění tetování*. Praha: Rebo Productions.
- Fiksa, R. 2005. *Piercing*. Světnov: Sowulo Press.
- Fiksa, R. 2011. *Tetování*. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press.
- Gay, K., C. Whittington. 2002. *Body Marks Tattooing, Piercing, and Scarification*. Connecticut: Twenty-First Century Books.
- Rychlík, M. 2005. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: NLN.
- Rychlík, M. 2014. *Dějiny tetování*. Praha: Mladá fronta.
- Roberts, D. 2015. Modified People: Indicators of a Body Modification Subculture in a Post-Subculture World. *Sociology* 49 (6): 1096-1112. London: Sage Publications, Inc. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/44016774>
- Thorne, R. 2012. *Piercing*. Praha: Slovart.
- Valenta, V. 2011. *Tetování a tetování*. Praha: Deus.
- Watkins, J. 2011. *Tetování symboly a význam*. Praha: Brána.

Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D.**  
Katedra sociální a kulturní antropologie

Datum zadání diplomové práce: **30. března 2021**  
Termín odevzdání diplomové práce: **30. března 2022**

**doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.** v.r.  
děkan

**PhDr. Tomáš Boukal, Ph.D.** v.r.  
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2021

## **Prohlášení**

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 13.06. 2024

Mgr. Klára Eliášková

## **Poděkování**

Děkuji všem, kteří přispěli k této práci a to ať už nabídkou pomoci, či podporou. Bez těch, kteří mi poskytli vhodné podmínky, by nebylo možné tuto práci dokončit. Samozřejmě chci také poděkovat všem respondentům, profesionálům a dalším, kteří si našli čas a sdíleli se mnou své příběhy a názory. Velké díky také patří těm, kteří se mnou práci konzultovali a poskytli mi radu.

## **Anotace**

Diplomová práce se zabývá motivací adolescentů k vybraným formám body artu. Vybranými formami jsou tetování a piercing. V diplomové práci je řešena problematika body artu v historii, formy a funkce body artu. Diplomová práce komparuje pohled na body art z pohledu různých vědních disciplín. Práce také hledá odpověď na otázku, jakou roli v rozhodování, pro jednu z forem body artu, adolescentů hrají vrstevníci a rodina. Práce definuje prostředí (sociální a rodinné) jako hlavní faktor, který ovlivňuje adolescenty a jejich motivaci k tělesným modifikacím. Samostatná kapitola se věnuje tetování a piercingu jako kulturnímu jevu.

## **Klíčová slova**

Tetování, piercing, body art, motivace, prostředí

## **Title**

Motivation of Adolescents to Selected Form of Body Art

## **Annotation**

The diploma thesis deals with the motivation of adolescents to selected forms of body art. The chosen forms are tattoos and piercings. The issue of body art in history, forms and functions of body art is addressed in the diploma thesis. The diploma thesis compares the view of body art from the point of view of different scientific disciplines. The work also seeks an answer to the question of what role peers and family play in decision-making for one of the body art forms of adolescents.

Thesis defines the environment (social and family) as the main factor that influences adolescents and their motivation for body modifications. A separate chapter is devoted to tattoos and piercings as a cultural phenomenon.

## **Key words**

Tattoo, piercing, body art, motivation, surroundings

## Obsah

Úvod.....	9
1 Body art.....	10
2 Tetování .....	11
2.1 Tetování v současnosti.....	13
3 Piercing .....	15
3.1 Piercing v současnosti.....	16
4 Přístup jednotlivých disciplín k body artu .....	18
5 Adolescence a body art .....	23
5.1 Socializace a přechodové rituály .....	25
5.2 Identita v adolescenci.....	27
5.3 Rizikové chování a automutilace v adolescenci .....	30
6 Motivace adolescentů k body artu .....	36
7 Metodologie výzkumu .....	40
7.1 Výzkumný problém, formulace cíle a výzkumných otázek .....	40
7.2 Typ výzkumu, metody a nástroje získávání dat.....	41
7.3 Výzkumný vzorek.....	41
7.4 Etika výzkumu .....	42
7.5 Procedura sběru dat a analýza dat.....	43
8 Interpretace výsledků.....	45
8.1 HVO: Co motivuje adolescenty k opakované aplikaci vybraných forem body artu? .....	46
8.2 DVO1: Jaké mají adolescenti povědomí o rizicích body artu? .....	54
8.3 DVO2: Jakou roli v rozhodování adolescentů o aplikaci body artu hraje prostředí? .....	61
8.4 DVO3: Jaká je spojitost mezi body artem a automutilací?.....	64
9 Shrnutí výsledků výzkumného šetření.....	69
10 Reflexe .....	72

11	Závěr .....	74
	Seznam použité literatury a zdroje.....	75
	Seznam příloh .....	81

## Úvod

Zdobení a upravování těla a vzhledu je tématem nejenom antropologie, body art se objevuje napříč nejenom naší společností, ale po celém světě. Někde je body art součástí kultury, jinde je odsuzován a jsou mu přisuzovány negativní významy. Ačkoli se pohled na tetování a piercing pomalu mění a již rozhodně není ničím neobvyklým, u adolescentů se dá stále polemizovat nad otázkou, do jaké míry je rizikový. Především pak některé vědecké disciplíny se dívají na body art skrze prsty, nevnímajíc jiný než svůj úhel pohledu.

V posledních letech stále vzrůstá počet adolescentů, kteří volí body art jako možnost vyjádření své identity a zároveň jako estetický prvek. Právě proto je vhodné se znovu začít zajímat o body art, a to nejenom z pohledu antropologie. Tetování a piercing jsou těmi nejčastějšími formami body artu, které se u adolescentů objevují. Jaká je tedy jejich motivace a co vše se skrývá za inkoustem a šperky, kterými zdobí svá těla? Na tyto otázky se tato diplomová práce snaží odpovědět, stejně jako poukázat na rozdíly ve vnímání těchto dvou vybraných forem body artu u různých vědeckých disciplín. Cílem je tedy poskytnout ucelený náhled na tetování a piercing a to nejenom z pohledu výzkumníků, ale také samotných adolescentů a profesionálů, kteří jej aplikují.

Diplomová práce je z části postavena na rešerši odborných zdrojů a to z několika různých vědeckých disciplín částečně na samotném výzkumu. Výzkumné šetření bylo provedeno za pomoci polostrukturovaného rozhovoru s adolescenty, kteří již mají zkušenosti a tetováním či piercingem a profesionály, kteří jej aplikují, kteří svým názorem doplňují odpovědi na výzkumné otázky.

Jedním z témat k diskuzi je i tetování a piercing jako forma přechodového rituálu u adolescentů. V naší kultuře je běžnou součástí oslavovat propichování uší malým dívkám a jejich první náušnice, nicméně piercing nebo tetování nebyly nikdy součástí kulturních tradic v takové míře jako je tomu u některých primitivních národů. Naopak byly tyto formy body artu spojeny s deviantními jedinci a odporem proti společnosti. Může se tedy piercing a tetování v moderní společnosti přechodovým rituálem, ať už takovým, co značí možnost svobodně nakládat s vlastní tělesnou integritou či jako součást jiných velkých událostí v životě, které jsou zaneseny do kůže jako připomínka?

# 1 Body art

Body art jako pojem označuje řadu tělesných modifikací, které mají různé funkce a významy. V dalších kapitolách se tato práce zabývá tetováním a piercingem, které lze zařadit pod hromadný název body art. Přesná definice body artu se liší u různých autorů, například Atkins (1990: 170) říká „...body art je přesně to, co jeho název naznačuje: uměleckou podobu, ve které umělecké tělo je médium spíše než běžné dřevo, kámen nebo malba na plátně.“

Někteří autoři spojují body art především s moderní formou tělesných modifikací: „Lidé, kteří se tělesnými modifikacemi aktivně zabývají, o nich však většinou hovoří jako o body artu. Pod tímto termínem se rozumí moderní formy tělesných modifikací, zejména tetování a piercing.“ (Heřmanský, 2007: 64).

Body art v podobě tetování a piercingu se rozšířil především v posledních 30 letech v mnohých zemích, ačkoli je těžké odhadnout kolik lidí opravdu tento objevující se trend přijalo. Někteří autoři zkoumající tetování odhadují, že až 29% Američanů má tetování, přičemž se tetování objevuje především u mladých dospělých. Počet osob, které mají nějakou tělesnou modifikaci však neustále roste (Brown, Kuulei Berndt, 2023: 16).

V posledních letech se diskutuje o tom, co vše lze zařadit pod pojem body art. Tetování, piercing a skarifikace jsou vždy zařazovány pod tento pojem, nicméně lze argumentovat, že i různé druhy plastických operací, úpravy zubů nebo například waistraining (nošení speciálních korzetů tvarujících tělo) by se dalo zařadit pod body art na základě toho, že tyto procedury mají za úkol pozměnit vzhled těla.

Inspirace primitivními společnostmi a jejich způsobu zkrášlování těla se objevuje i v moderní době, kdy jsou tělesné mutilace součástí některých subkultur. U subkultur je tělesná mutilace často vnímána jako posláním, hledáním identity nebo přechodovým rituálem. U běžné veřejnosti se nejčastěji objevuje piercing, který je například v České republice integrován do zvyku propichovat ušní lalůčky dívkám již v kojeneckém věku (Rychlík, 2005: 25-26).

## 2 Tetování

Pojem tetování vychází z tahitštiny, ze slova *tatau*, které znamená označit, ťukat, což přímo odkazuje na jednu z technik tetování, kdy se do kůže vnáší pigment pomocí jehel, či jiných ostrých předmětů. Antropologický slovník definuje tetování takto: „jedna z forem trvalého a bolestivého zdobení či modifikace lidského těla“ (Malina a kol., 2009: 4184).

Tetování je jednou z nejrozšířenější tělesnou modifikací, která je známá téměř všem kulturám. Tato tělesná modifikace byla doložena historickými objevy téměř po celém světě. Všechny známé kultury nějakým stylem upravují svá těla, čímž se tyto úpravy dají označit za kulturní univerzálii (vlastnost, která je platná pro všechny lidská společenství). Nelze však tvrdit, že tetování používala všechna společenství, neboť například v Číně se tetování nikdy nerozšířilo a bylo považováno za barbarský zvyk sousedních či podmaněných národů (Rychlík, 2014: 17).

Představa tetování je spojena s různými pohledy, dle různých kultur. Některé kultury tetování a jiné formy body artu používají již od svého vzniku a je součástí života, jiné kultury či náboženství tetování přímo zakazují. Jedná se o trvalou změnu vzhledu, která je provázána bolestí a může vyjadřovat mnoho různých pocitů, status nebo charakter svého nositele (Rychlík, 2005: 9).

Pro mnoho primitivních národů představovalo tetování součást života a je spojeno s mnoha rituály. Tetování je pro některé národy snahou spojení těla a duše. Rituály spojené s tetováním měly podobu ochranných amuletů, nebo byly spojeny s očištěním díky vytékající krvi z ran. Jindy bylo tetování ochrannou před nebezpečnými démony a temnými silami, a to za pomoci symbolů trvale vrytých do kůže a mohly svým nositelům pomoci při vstupu do posmrtného života. Další rituály spojené s tetováním byly ku příkladu spojené s dospíváním jako tomu bylo u žen z kmene Long Glat (Fiksa, 2005: 9-15).

Tato forma body artu je často považována za trvalou a zcela neměnnou, nicméně již v minulosti existovalo několik způsobů, jak tetování odstranit či překrýt. Samotná tetování se také mění s časem. Díky změnám na stárnoucí kůži a vystavení slunci dochází k jeho blednutí, rozpíjení nebo ztrátě tvaru. S komercializací a rozšířením dostupnosti odstranění tetování moderními způsoby, jako je laserové ošetření, se tetování stává více prominentní ve všechny společenských vrstvách.

Tetování lze rozlišit na tři hlavní typy: černé, polychromové a jizvové, které je typické především pro Afriku a Austrálii. Nejčastější technikou pro aplikaci tetování je prosté vpichování, ať už přímo pigmentu do kůže nebo následné zanesení pigmentu do otevřených ranek. Středoameričtí Aztékové pak používali hliněná malovací a předtetovací razítka, podobná pečetidla byla známá i evropským Thrákům. Kmeny obývající subarktické oblasti používaly pro tetování jehly a nitě s barvivem. V oblasti Polynésie, Mikronésie a určitých částech Malajsie bylo tetování aplikováno pomocí miniaturních hrabiček, maorské *moko* pak ostrým kostěným nástrojem připomínající dlatko. Barevné tetování je typické především pro Japonsko, vícebarevnou škálu však znali i Haidové (Rychlík, 2005: 28-29).

### **Tetování má mnoho různých funkcí:**

První funkcí, která již byla zmíněna je funkce rituální. Nejčastěji pak jde o rituály přechodové, a to ať pro dívky v období první menstruace nebo pro chlapce, kdy jde o jejich přijetí mezi dospělé muže. Tetováním je testována schopnost překonat bolest nebo má sloužit jako znak, symbol, kterým lze snadno odlišit dospělé od dětí.

Druhou funkcí je funkce estetická, dekorativní a erotická. Tetování měla vždy mimo jiné i funkci estetickou a sloužila ke zvýšení atraktivity nebo šlo naopak o zavražďovací techniku pro nepřátele, jako tomu je u Maorských válečníků. Tetování má také funkci magicko-náboženskou. Uctívání bohů prostřednictvím symbolů na kůži nebo jejich zobrazením, či jako ochrana před démony a temnými silami. Stejně tak se tetování používalo pro léčebně-preventivní funkci. Mnoho kultur věřilo, že tetování na různých místech těla má léčebnou moc, nebo že dokáže účinně předejít nemocím (Rychlík, 2005: 40-50).

Další funkcí je funkce komunikační a identifikační, kdy tetování funguje jako svébytný komunikační nástroj. V tomto případě může jít o projevení jak svého postoje, názoru, tak o označování některých jedinců jako například zlodějů či otroků. Jedním z příkladů může být používání tetování nacisty v koncentračních táborech.

U primitivních společností plnilo tetování například i funkci statutárně-hierarchickou, kdy právě tetování označovalo hierarchické postavení jedince ve skupině.

V moderní době má tetování však především funkci sociálně-skupinovou, ta je zmiňována především u symboliky kriminálního tetování (gangy, motorkáři) tak i u fanoušků, kteří tak dávají na odív své zájmy.

Stejně tak se v moderní společnosti objevuje především funkce individualizační, která má za úkol především odlišit jedince od zbytku, učinit ho něčím jedinečným a neopakovatelným (Rychlík, 2005: 51-60).

Tetování nemělo vždy v historii pozitivní význam, ale jak již bylo zmíněno, stávalo se i trestem či značkou, která byla spojena s určitými skupinami ve společnosti. Například využití tetování u prostitutek, které jej používaly jako formu identifikace nebo vyjádření. U vězňů bylo tetování možností k vyjádření svého protestu vůči společnosti, která je zavřela za mříže. Tyto příklady poskytují pohled na historický a kulturní význam tetování jako prostředku identifikace a vyjádření v různých společenských skupinách (Federenko, Sherlock a Stuhr, 1999: 105-106).

## **2.1 Tetování v současnosti**

Technika tetování se během dějin proměňovala a modernizovala. V moderní společnosti se pohled na tetování různě proměňoval. Nejdříve se tetování stalo suvenýrem pro mořeplavce a bylo tak spojeno s námořníky, než se postupně stalo něčím deviantním a bylo spojováno mnoha předsudky. Tetování zažilo několik období, kdy se stalo oblíbenou estetickou ozdobu a pak něčím, co odlišovalo patologické jedince. V současné době se tetování objevuje napříč sociálními vrstvami a díky moderním tetovacím strojkům se značně rozrostl i počet motivů a stylů tetování, které nebylo možné aplikovat starodávnými technikami (Fiksa, 2005: 18). Tetování v naší společnosti podléhá přísným regulacím z hygienického hlediska, tatěři a provozovatelé prostorů, kde se tetuje jsou povinni dodržovat hygienické zásady, které mají předcházet šíření infekčních onemocnění. Profesionální tetování jsou aplikována ve vyhovujícím prostředí, které je zajištěno za pomoci dezinfekčních a sterilizačních procesů. Pravidla pro prostředí, kde je nakládáno s tělními tekutinami jsou zaneseny v zákonu 258/2000 Sb. O ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů a také vyhláškou 137/2004 o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných.

Mimo jiné je hygienické prostředí zajišťováno sterilním materiálem jako jsou jednorázové jehly a jednorázové rukavice. Dostupnost sterilního materiálu v posledních letech nahradila dříve dlouhý proces sterilizace tetovacích jehel. Samozřejmostí je používání tetovacích inkoustů, které jsou schválené EU (Fiksa, 2005: 75-83).

Profesionální aplikace tetování podléhá hygienickým pravidlům, tak tomu však není u domácích a amatérských tetování, které lze aplikovat velmi jednoduše díky

dostupnosti materiálu, který lze najít na eshopech, je nepožadují tatarskou licenci. Větším problémem je však dostupnost těchto materiálů z velkých internetových obchodů jako je Ebay nebo Amazon, které prodávají inkousty, jež jsou určeny pouze na nácvik na umělé kůži a nejsou tedy schválené EU a jejich kvalita není nijak testována. Použití materiálu a inkoustů nízké kvality může vést k alergické reakci. Nehygienické aplikace pak nejčastěji vedou k infekcím, a nebo dokonce přenosu různých onemocnění, především hepatitidy.

Jednou z charakteristik tetování je to, že se jedná o trvalou formu body artu. Není však tak neměnné a trvalé, jak by se mohlo zdát. Tetování a inkoust se mění s časem spolu s kůží a je možné jej překrýt novým tetováním nebo jej zcela odstranit. Estetická medicína nabízí možnost odstranění tetování za pomoci laseru. Takovýto zákrok je nutné provést 5-6x nebo i vícekrát (Měšťák, Raková a Štroblová, 2023: 83).

Právě trvalost tetování je důvodem pro větší uvážení toho, zdali je daný motiv či umístění opravdu vhodné. Stále více adolescentů pod hranicí zletilosti si nechává aplikovat tetování v lepším případě od profesionálů, kteří jsou ochotni tetovat pouze starší 16 let a to s povolením od zákonných zástupců. Dalo by se diskutovat nad tím, jak dobře jsou nezletilí schopni dělat takováto dlouhodobá rozhodnutí, protože především jejich osobnost a identita se stále utváří a je možné, že jejich zájmy a styl projdou razantní změnou. Nelze však označit všechny nezletilé za neschopné takového uvážení.

Klientela tetovacích studií je nesmírně pestrá, tetování se v současnosti objevuje u osob ze všech sociálních tříd. Frederenko, Sherlock a Stuhr (1999: 110-113) zobrazují klienty, kteří se dobrovolně nechali tetovat, jako různorodou skupinu s různým původem a motivací k tetování. Zmiňují, že klienti neupadli do běžně zažitých stereotypů a byli často střední třídou a vysoce vzdělaní. Důvody pro tetování a výběr designu se mezi klienty značně lišily. Někteří klienti měli pocit, že jim jejich tetování poskytuje identitu, pocit sebe sama a individualitu, zatímco jiní měli pocit, že jejich tetování označovalo rituály průchodu nebo sliby jim samotným. Federenko, Sherlock a Stuhr navíc zdůrazňují, že estetické preference klientů se lišily, přičemž někteří své tetování popisují jako symbolické, představující důležité aspekty jejich života, zatímco jiní je popisovali jako dekorativní. Toto zobrazení zdůrazňuje individualitu a různé motivace klientů, kteří se dobrovolně nechali tetovat.

### 3 Piercing

Termín piercing označuje praktiku, při níž dochází k propíchnutí těla jehlou za účelem nošení šperku, tedy k modifikaci vzhledu. Tato definice pokrývá veškeré propíchování měkké tkáně za účelem nošení ozdob, tedy i běžné propíchování ušních lalůčků, které jsou ve společnosti normou a nejsou tedy obvykle pod piercing zařazovány. Jako piercing je viděn šperk, který se nachází v jiných, méně normativních částech těla. Nejčastějšími místy, kam se piercing aplikuje je obličej, tedy nos, rty, jazyk a chrupavkovitá část uší, pak pupík a také ženský a mužský genitál (Heřmanský in Soukup et. al., 2014: 116).

Piercing není výdobytkem moderní doby, ale byl praktikován již u primitivních národů a to nejčastěji dětem, neboť piercing a tetování sloužilo jako nástroj otužování dětí, které se pak lépe vyvíjely. Piercing měl v minulosti především náboženskou nebo rituální hodnotu a lze jej najít u mnoha kultur po celém světě stejně jako tetování. Ozdoby z různých materiálů jako je dřevo, kov nebo kámen byly spojovány se vstupem do dospělosti nebo s určitým sociálním postavením nositele. U některých kultur měl piercing naopak spíše význam náboženský a byl spojen s určitým obřadem (Fiksa, 2005: 9-10).

Již starověké nálezy vypovídají o tom, že si lidé zdobili těla šperky, a to i více než tři tisíce let před naším letopočtem. Nálezy ukazují na používání náušnic a dalších jiných piercingů, například piercing nosu, který byl praktikován v mnohých kmenových kulturách po celém světě. Později se kmenové piercingy objevují i na jiných částech těla a jsou nápadnější (roztahování pomocí talířků). Některé tyto kmenové piercingy se jako tradice udržely až dodnes (Thorne, 2012: 12-14).

Na západě se piercing objevil především ve formě náušnic u žen z vyšší třídy, v 16. století se trend jedné jednoduché náušnice objevil i u mužů, urozených i prostých. Ve většině případů se však staly především ženským doplňkem, později se však piercing začal vytrácet. Piercing se stejně jako tetování objevoval spíše na okraji společnosti a byl spojen s „pochybnými“ individui, kteří se pohybovali v prostředí kočovných show a cirkusů. V době, kdy byl piercing něčím neobvyklým byla běžná jiná forma tělesné modifikace, a to nošení tvarujících korzetů, které jsou tělesnou motivací dle dnešních standardů (Thorne, 2012: 15-16).

Největší boom piercing zažíval v poválečném období a v této době se také stává symbolem rebelie a nekonformního chování. Vytváří se stigma, které jako v případě

tetování dlouhou dobu vyvolávalo předsudky ve společnosti proti osobám s piercingem či tetováním. Piercing se stává známkou hudebních subkultur a sociálně patologických jevů (Thorne, 2012: 19-21).

Existuje nepřehledné množství typů piercingů. Nejrozšířenějším typem piercingů je piercing ušního lalůčku, další typy se aplikují do různých částí chrupavky ucha. Specifickou formou je pak roztahování ušního lalůčku za pomoci tzv. tunelů. Dalšími typy jsou obličejové piercings, do této kategorie patří různé piercingsy nosu a obočí. Dále lze zmínit piercing rtů, jazyka, pupíku, prsou a nakonec mnoho forem intimních piercingů pro muže i ženy (Fiksa, 2005: 41-53).

Specifickou formou piercingu je tzv. Unlimited body piercing nebo také Piercing play, který je charakteristický velkým množstvím aplikovaných jehel, kterými jsou propichovány části těla bez následné aplikace šperku. Tato forma může být vnímána jako umělecké představení. Účelem propichování kůže mnoha jehlami může být vyplavování endorfinů, umělecké vyjádření a prožitku z bolesti (Fiksa, 2005: 64-66).

### **3.1 Piercing v současnosti**

Stejně jako byl piercing součástí mnoha kultur v minulosti, je piercing součástí moderní společnosti. V dnešní době zastává funkci především estetickou a stal se globálním fenoménem, nicméně byly doby, kdy nebyl na piercing náhled příliš pozitivní. Ještě před pár lety byl piercing stejně jako tetování spojován spíše s něčím negativním, deviantním nebo byl viděn jako bizarní. Právě snad proto se moderní piercing vyvíjel především v rámci sexuálních praktik a sadomasochistické komunity. Později se piercing stal součástí subkultury hippies, ale teprve s nástupem punku a dalších alternativních stylů se piercing stal prominentnější (Fiksa, 2005: 16).

Jelikož se piercing stal přijatelným ve společnosti a jeho aplikace se stala profesí, podléhá jeho aplikace stejně jako tetování některým zákonům, které mají za cíl především ochranu před infekčními onemocněními a regulují prostory, které mohou sloužit jako studio pro aplikaci piercingu (Fiksa, 2005: 86-90). Stejně jako tetování i piercing má svá rizika, která jsou minimalizována správnou aplikací a používáním vhodných a sterilních materiálů. Nejčastějšími riziky při aplikaci piercingu zůstávají infekční onemocnění jako je hepatitida typu C, alergická reakce na kov, ze kterého je šperk vyroben, nebo následná infekce při nedodržení postupu péče o nový piercing. Riziko se zvyšuje, pokud je piercing aplikován v nehygienickém prostředí, nebo když jsou použity neodpovídající nástroje,

například zavírací špendlíky místo speciálních dutých jehel. Dnes se již nepoužívají ani nastřelovací pistole, které mají tendenci kůži spíše roztrhnout než hladce propíchnout, a mohou tak způsobit větší trauma, které může podpořit vznik infekce či zjizvení tkáně (Fiksa, 2005: 88-89).

Mnoho adolescentů touží po piersingu, který je možný aplikovat ještě před dovršením plnoletosti s povolením zákonného zástupce. Díky možnosti piercing jednoduše odstranit se tak stává i přijatelnější volbou pro adolescenty, neboť v případě jeho odstranění zůstává pouze malá jizva. Samozřejmě je nutné uvážit možnost migrace piercingu v důsledku stále proměňujících se rysů v obličeji dospívajícího jedince.

V České republice je zcela běžné propíchnout ušní lalůčky novorozeným dívkám s úmyslem nošení náušnic pro estetické důvody. V tomto případě se tak děje pouze za souhlasu zákonných zástupců dítěte a nejčastěji je tento zákrok prováděn pediatrem v ordinaci.

## 4 Přístup jednotlivých disciplín k body artu

Body art je předmětem mnoha studií a je součástí řady odborných publikací, které se na něho nejčastěji zaměřují především ze tří pohledů. A to z pohledu pedagogicko-psychologického, sociologicko-antropologický a medicínského. V tomto přístupu lze spatřovat problém v případě, kdy je pohled na body art, tedy piercing a tetování, směřován pouze z jednoho pohledu a je zcela odříznut od přístupu ostatních vědeckých disciplín. Problém oddělování vědeckých disciplín v přístupu k vybraným formám body artu se ukazuje nejenom v pedagogické činnosti, ale v celkovém pohledu ze strany společnosti a samotných vědeckých disciplín. Jak lze zcela pochopit určitý fenomén, pokud se na něho striktně díváme pouze jedním pohledem? V této diplomové práci je kladena otázka na motivaci současných adolescentů k piercingu a tetování. Toto téma by se mohlo zdát být tématem psychologickým, nicméně se stále častěji ukazuje, že tento pohled k pochopení adolescentů nestačí. Ačkoli pro některé adolescenty jsou důvody pro tetování, či piercing zdánlivě pouze psychologické povahy, nemůžeme zapomínat na to, jak důležitou roli při utváření osobnosti má společnost a kultura, ve které vyrůstají.

Pedagogicko-psychologický přístup k tetování a piercingu je okleštěn na patologické jevy a rizikové chování s nimi spojené, což často vede k negativnímu vnímání nejenom ze strany pedagogů a sociálních pracovníků, kteří s adolescenty spolupracují. Tetování a piercing se tak stává tímto „strašákem“ ve vzdělávání a je zcela pomíjen pohled antropologický, který se na toto téma dívá skrze kulturu a dává možnost tetování a piercing vidět například jako přechodový rituál, který je mnohdy potřebný pro přechod adolescenta z dítěte k dospělosti.

Pro pochopení motivace adolescentů je důležité zaměřit pozornost nejenom na subjektivní přístup adolescenta k body artu a jeho momentální psychické rozpoložení, ale také na kulturu a zvyky, ve kterých vyrůstá a to, jak se změny ve společnosti podepisují právě na jeho rozhodování. Adolescenti při hledání své identity snadno přejímají názory a hodnoty ze svého okolí, což následně ovlivňuje jejich rozhodování.

Tato kapitola slouží nejenom jako rešerše dostupných zdrojů, ale také jako ukázka toho, jak jednotlivé vědní disciplíny pohlíží na body art a že pouze spojením těchto pohledů lze mít ucelený obraz o tetování a piercingu.

Fascinace psychologie a psychiatrie tetováním je snadno dohledatelná v dílech Alberta Parryho, Freuda nebo Bromberga. Nejenom tito odborníci pohlíží na tetováním jako na sexuální symbolikou nebo pak spojení motivace k tetování s něčím patologickým. Například Bromberg popisoval motivy tetovaných a odvozoval tíhnutí k sadismu a agresii, sebedestrukci, narcismu, incestní touhy a latentní homosexuality. Československá psychologie pak svůj zájem obrátila na tetování delikventů, což značně ovlivnilo dlouhodobý pohled na tetované osoby jako na kriminálníky a devianty (Rychlík, 2005: 34). Právě počátky zkoumání tetování z řad psychologů a psychiatrů je dnes spojeno s negativním postojem pedagogiky, která pro přímou pedagogickou činnost čerpá právě z psychologie. Propojení těchto dvou disciplín tak vedlo k dlouhodobému stereotypu ve vzdělávání.

Ani pedagogika se na tetování a piercing ne dívá zcela pozitivně, nejlepším příkladem je Sobotková a kol. (2014: 48-49), která ve své publikaci uvádí tetování a piercing jako formu automutilace, přesněji pak kulturně přijatelné formě automutilace. O propojení sebepoškozování a body artu se zajímala i Salvadora Cenicerose, která zkoumala korelaci body modifikací u psychiatrických pacientů a i přesto, že tento výzkum její domněnku nepotvrdil, jsou tělomodifikující techniky v pedagogice a psychologii často se záměrným poškozováním spojovány (Kriegelová, 2008: 157-159).

Pohled pedagogiky a psychologie se postupně na body art mění, například Kocourková (In Koutek a Kocourková, 2007: 73) připomíná, že zacházení s lidským tělem je determinováno především sociálními okolnostmi a rituály, které mají sociální a kulturní význam.

Patologie a rizikové chování ve spojitosti s body artem je předmětem mnoha výzkumů. King a Vindourek (2013) ve svém výzkumu zkoumají propojení tetování a rizikového chování, výsledky ukazují, že u studentů s tetováním je větší pravděpodobnost užívání návykových látek a rizikového sexuálního chování. V závěru je doporučení pro zdravotníky, kteří by si této korelace měli být vědomi. Podobný výzkum, pouze zaměřený na psychologická onemocnění, provedli Mortensen, French a Timming (2019) a z jejich výzkumu vyplývá, že u osob s tetováním se častěji objevuje nějaká psychická porucha, jako jsou deprese a také poruchy spánku, tato pravděpodobnost se zvyšuje v případě urážlivých tetování. Spojitost tetování a piercingu s automutilací zkoumá Vandereycken a Vertommen (2005), původní hypotéza se však ve výzkumu nepotvrdila a závěrem tedy bylo, že tetování ani piercing je především motivován estetickými důvody.

Postoj vůči body artu jako automutilaci je předmětem výzkumu Newton a Bale (2012), ze kterého jasně vyplývá, že zatímco jsou poruchy příjmu ze strany veřejnosti vnímány jako forma sebepoškozování, body art takto viděn není.

Na druhou stranu tělesné modifikace klasifikuje jako sebepoškozování bez úmyslu smrti v případě osob s hraniční poruchou osobnosti výzkum Blay, Hasler, Nicastro et al. (2023). Z dat vyplývá, že u osob s hraniční poruchou osobnosti je častější vyhledávání tělesných modifikací, a to především z důvodu pocitu prázdnoty, kterou osoby s hraniční poruchou často trpí. Piercing jako forma sebepoškozování byl předmětem i výzkumu Wessel a Kasten (2022). Z výsledků lze vyvodit, že účastníci, kteří se dopouštěli sebepoškozování, měli daleko více piercingů než účastníci, kteří se nikdy nesebepoškozovali. Piercing a self-piercing může u některých jedinců sloužit jako náhradní chování za sebepoškozování.

Body art je provázen bolestí, narušením tělesné integrity, nicméně lze polemizovat, zdali tato záměrná forma prožití bolesti má opravdu za cíl způsobení bolesti. Motivace pro body art jsou tak variabilní a subjektivní, že se jistě najdou jedinci, kteří bolest spojenou s aplikací vyhledávají, nicméně jde především o změnu, modifikaci těla, která má za cíl nejenom prožití bolesti, ale konečnou odměnu v podobě obrazce na kůži či šperku. Dá se samozřejmě argumentovat, že někteří jedinci mohou vyhledávat tetování a piercing za účelem bolesti, neboť výsledkem je společenský přijatelný doplněk na rozdíl od jizev, které si lze vykládat pouze jedním způsobem. Nicméně je důležité se na body art dívat i jako na moderní rituál, stejně jako jej popisuje sociologicko-antropologický pohled.

Sociologicko-antropologický pohled na body art je převážně založen na snaze popsat historii a vývoj tetování, jeho funkce a propojení s různými kulturami. Především u prvních odborných textů jde především o popis a snahu interpretovat význam tetování u různých primitivních národů. V tomto případě můžeme zmínit práci Alfreda Gella (1993), který se pokouší na základě etnografických textů o rekonstrukci a teoretizaci polynéského tetování. Stejně tak se pokouší Terence Turner (2007) za základě svého terénního výzkumu a dat získaných o tělesných modifikacích reprezentovat kayapskou etnoteorii těla.

Jiní výzkumníci jako Bryan Turner (1999) se spíše zajímají o tělesné modifikace v post-moderní době. V českém prostředí se o body art zajímá hned několik antropologů

a sociologů. Neboť se tato práce zabývá českými adolescenty, je vhodné zajímat se o odborné antropologické texty, které se věnují právě body artu.

Historii tetování po celém světě popisuje například Martin Rychlík (2014) ve své knize *Dějiny tetování*. V této knize se Rychlík zaměřuje především na antropologický pohled na tetování. Kniha obsahuje kapitoly o jednotlivých částech světa a dokladech o provádění tetování v různých kulturách napříč historií. Historie tetování ve střední Evropě poukazuje na stigma spojené s tetováním a negativní stereotypy, které mohou pomoci přiblížit to, jak se na tetování pohlíží v České republice dnes. Stejný typ informací poskytuje i *Tetování a tetování od Valenty* (2011) a také publikace *Tetování symboly a význam* od Watkinse (2011).

Rychlík (2005) se o historii tetování zmiňuje i ve své předešlé knize *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Tato publikace se také věnuje různým stylům tetování a jejich historií v různých částech světa, podává ale také velmi ucelenou definici tetování a přehled významů tetování. Podobnou publikací je *Umění tetování* od Procterové a Fergusona (1998).

Tetování v moderní společnosti se věnuje publikace *Tetování* od Radka Fiksy (2011). Zde autor popisuje nejenom význam tetování, ale základní informace o moderním tetování, jako je bolestivost, hygiena nebo téma tetování jako umění. Jedna kapitola se přímo soustředí na psychologii tetováním a další se zabývá stigmaty, které je stále s tetováním spojeno a jak se mu bránit na pracovišti nebo v rodině.

Radek Fiksa (2005) je také autorem obdobné publikace *Piercing*, která je zpracována v podobném stylu, pouze se zaměřuje na piercing. Fiksa uvádí knihu krátkým vzhledem do historie piercingu a jeho významům v historii. Dále se ale věnuje především moderní aplikaci piercingu, nalezneme zde jak psychologické a sociální, tak medicínské hledisko. Fiksa se věnuje nejenom motivaci k piercingu, ale také stigmatu, které je s ním spojeno, a také zohledňuje medicínský pohled v kapitolách věnovaným hojení, hygieně a možným rizikům.

Motivace k tetování, a to především u adolescentů, je hlavním tématem článku Kanga (2007) s názvem *Why do people get tattoo?*, který byl publikován ve Velké Británii. Článek zpracovává možnou motivaci a také tetování jako rozmáhající se trend u mládeže. Tetování adolescentů je autory spojeno především se sociálními médii a celebritami, které tetování mají, a tím pomáhají normalizaci tohoto způsobu zdobení kůže.

Rozšíření tetování a piercingu v posledních desetiletí se též věnuje Roberts (2015) v článku *Modified People: Indicators of a Body Modification Subculture in a Post-Subculture World*. Roberts zkoumá především tělesné modifikace ve vztahu se subkulturami. Mnohé subkultury jsou spojeny spíše s adolescenty, kteří skrze ně hledají svou identitu, tento článek je tedy více než relevantní pro mou diplomovou práci.

Třetím pohledem, který se zabývá body artem a tělesnými modifikacemi je pohled medicínský, který pohlíží na body art především skrze možné komplikace a reakce těla na materiál použitý při aplikaci, stejně jako možnosti odstranění případných tetování či jizev po piercingu. Komplikacím, které jsou spojené s body artem, se věnuje například kniha *Dermatologic Complications with Body Art*, jejíž editory jsou Cyuperová a Cotaposová (2010).

Tetování v medicíně se věnuje například Drew (2017), který ve svém článku *Tattoos in Medicine—From the Bronze Age to the Modern Age* představuje různá užití tetování v medicíně pro jeho léčivé a ochranné účinky. Odstraňování tetování v minulosti se věnoval již Gary H. Manchester (1973) ve svém článku, kde představuje odstranění tetování abrazivními metodami. Jedním z témat medicínského pohledu na body art jsou infekce, které mohou vzniknout při aplikaci nebo během léčby. Tomuto tématu se věnují Tweeten a Rickmann (1998) ve svém článku, který se přesněji zaměřuje na body piercing. Handrick, Nenoff a Müller (2003) se též zaměřují na piercing a případnou možnost vzniku infekce, která může vést až k sepsi. Stejně tak se infekcím po aplikaci piercingu a tetování věnují Patel a Cobbs (2016).

Dalším tématem v medicíně se stává možnost alergické reakce na inkousty používané při tetování, které podléhají směrnicím EU. Kaur, Kirby a Maibach (2009) pojednávají na téma alergické reakce na některé komponenty v tetovacích inkoustech a upozorňují na používání inkoustů, které nebyly schváleny a mohou obsahovat nejenom závadné ingredience, ale také těžké kovy.

## 5 Adolescence a body art

Pojem adolescence byl poprvé použit v 15. století a je odvozen od latinského slova *adolescere*, což znamená „vyrůst“ nebo „dospět“. Historický pohled na adolescenci je spojen s představou, že se jedná o specifické období, které překlenuje dětství a dospělost. O adolescenci jako o samostatném vývojovém období hovoří již filozofové ve starém Řecku. Jedním z nejdůležitějších autorů, který upozornil na individuální zvláštnosti dětí a jako první se pokusil o periodizaci vývoje jedince byl Jan Amos Komenský (Nielsen Sobotková a kol., 2014: 19).

Adolescence je druhou fází dlouhého časového úseku dospívání, které je ohraničeno dvěma sociálními mezníky. Prvním mezníkem je ukončení povinné školní docházky a druhým je dovršení přípravného profesního období, také je tato hranice spojena s ekonomickou nezávislostí (Sedláčková, 2009: 31).

Psychologové rozlišují adolescenci do tří fází: ranou, střední a pozdní. Raná adolescence je obdobím prudkých změn, které provází úzkost z vlastního vzhledu, tělesných tvarů, rychlého růstu a sexuality. Raná adolescence je spojena s velkým zmatením, které plyne z rychlých změn a je to také období, které je spojeno s velkou emoční labilitou. Střední adolescence je spojena především s intenzivním zájmem o vrstevníky a rozvolňováním či zpřetrháním emocionálních vazeb s rodiči. Je to období hledání vlastní identity a odpoutáním se od autorit. Objevuje se také více riskantního chování. Pozdní adolescence je naopak obdobím pomalého usazování, ve kterém se jedinec smiřuje se svou identitou a pochopením jejich role v životě a společnosti. Tato etapa je specifická plánováním budoucnosti a stanovováním dlouhodobých cílů (Carr-Gregg, 2012: 28).

Adolescence je období dospívání mezi dětstvím a dospělostí. Adolescence je věkovou kategorií, která se určuje na základě specifických vnitřních zákonitostí, ke kterým dochází v ontogenezi člověka, a to v určitém časovém úseku, nejčastěji během několika let. Všechna období ontogeneze člověka jsou stanovena a časově ohraničena dle průměrného vývoje, mohou se tedy objevit odchylky od časového schématu, které je uvedeno. Mnoho autorů se též neshoduje na věkovém rozpětí adolescence. Obecně se adolescence rozděluje na dvě období, a to pubescenci a adolescenci, nebo také postpubescenci. Pubescence probíhá mezi 11 a 15 rokem, zatímco adolescence od 16 do 20/22 let (Rubín a kol., 2018: 10).

Dospívající se odlišují jak od dětí, tak od dospělých. Vytvářejí si své vlastní znaky a formují svou vlastní subkulturu. Subkultura mládeže se odlišuje vyjadřováním, oblečením a úpravou. Dospívající nemají vždy stabilní postavení ve společnosti, jsou pro ně také upravovány zákony, například legislativa zpracovávající odpovědnost mládeže za trestné činy (Langmeier, Krejčířová, 2006: 146). Adolescence jako vývojová etapa je charakterizována především biologickým zráním se zrychleným tělesným růstem a ten je doprovázen stejně rychlými psychologickými změnami. Stejně tak se mění sociální zařazení jedince. Jednou z hlavních charakteristik je pohlavní dozrávání, hormonální změny a fyzický růst. U jedince se rozvíjí schopnost symbolizace, anticipace, sebereflexe a seberegulace (Nielsen Sobotková a kol., 2014: 26).

V období dospívání dochází ke kompletní morální, fyzické a psychické proměně. Během dospívání se mění kvalita a výkonnost duševních činností, také se mění postoj k sobě samému. Utvářejí se zájmy, aspirace a hodnoty jedince. Dochází tedy k formativním změnám celé osobnosti. Jedná se o období, které je výrazně náročné nejenom pro psychiku jedince. Nastává nesoulad a všechny jistoty jsou znovu zpochybňovány. Adolescent se začíná potýkat s doposud nepředstavitelnými problémy, které vyžadují rozmanité copingové strategie, také se musí začít přizpůsobovat neobvyklému tempu sociálních změn a je nucen na ně vhodně reagovat. Zároveň si v tomto období musí uchovat integritu svého Já (Kasalová, Dolejš, 2015: 22).

Jak již bylo několikrát zmíněno, adolescence je obdobím mnoha změn. Toto období je často spojováno především s biologickými změnami, ty jsou ale jednou z příčin oslabení autoregulace emocí a chování. Především v začátku adolescence se objevuje zvýšené množství emočních potíží, problémů v chování, emoční lability, která může vést ke zvýšenému množství konfliktů s autoritami či rozvoji rizikového chování. Rizikové chování pak může či nemusí být spojeno právě s tělesnými změnami (Blatný, 2016: 102).

„Důležitou součástí adolescentní identity je tělesný vzhled. Adolescent se svým tělem často a v hojné míře zaobírá. Tento kult těla je navíc podporován obecně platným sociokulturním standardem vysoké hodnoty mládí a fyzické krásy. Vlastní tělo je posuzováno ve vztahu k aktuálnímu standardu atraktivity, je srovnáváno s ostatními adolescenty i aktuálně přijímaným ideálem. Tělové schéma se může stát nejdůležitější součástí vlastní identity.“ (Sedláčková, 2009: 31).

Protože je toto vývojové období plné prudkých změn, přetrvává ve společnosti představa adolescence jako období protestů, neukázněnosti, náladovosti a zdravotních rizik. Fyzické změny jsou u jedinců snadno postřehnutelné, psychické změny však často zůstávají skryté. Proměnlivost emocí, kterou lze nalézt u běžných dospívajících je nově spojena se „zintenzivněním pocitů“, což znamená, že adolescenti mají sklon prožívat věci intenzivněji (Carr-Gregg, 2012: 25).

V průběhu adolescence pro jedince roste význam konzistentního a stabilního sebepojetí, které je stále více zapojováno do procesu, který má za účel regulovat vlastní chování a prožívání. Vztah k sobě samým je v tomto období do velké míry ovlivňován názory a hodnoceními vrstevníků, autorit a osobně významných osob, stejně jako je ovlivněno společenskými a vrstevnickými normami. Obecně lze konstatovat, že velká část adolescentů v tomto období nemá větší potíže a přechod od adolescence k dospělosti probíhá bez ohrožení zdraví nebo duševní pohody. Adolescence je však stále obdobím velké diskontinuity, to může zapříčinit zdání, že adolescence je velkým utrpením a nebezpečím, což potvrzují i šokující zprávy z médií, realitou však je, že ohrožená je pouze menšina adolescentů (Nielsen Sobotková a kol., 2014: 27).

## **5.1 Socializace a přechodové rituály**

„Socializace je vysoce komplexní proces, začínající v novorozeneckém věku v rodině, pokračující ve škole a v zaměstnání, determinovaný masmédií, ale i příslušností k různým skupinám pracovním, zájmovým a dalším.“ (Nakonečný, 1999: 57).

Helus (2009: 172) definuje socializaci jako „proces utváření a vývoje osobnosti působením sociálních vlivů a jejich vlastních aktivit, kterými na tyto sociální vlivy odpovídá: vyrovnává se s nimi, podléhá jim či je tvořivě zvládá.“

Socializace je procesem, ve kterém se jedinec zařazuje do společnosti. Společnost má představu o tom, jak má jedinec vykonávat své sociální role, tyto představy jsou součástí takzvané sociální normy. Dodržování sociálních norem je prováděno za pomoci sociální kontroly. Od normativních požadavků společnosti se poté odvíjí obsah socializace. Socializace probíhá za působení socializačních činitelů. Primární prevence probíhá od nazorení v rodině, následně ovlivňuje jedince škola, vrstevníci a dále v jeho životě pracovní prostředí, média a celkově prostředí, ve kterém se jedinec nachází (Výrost, Slaměnik, 2008: 43).

Jednou z nejdůležitějších socializačních skupin pro adolescenty jsou vrstevníci. Během puberty a adolescence nabývají vrstevnické skupiny na významu. V tomto období se dospívající odklání od rodiny a snaží se o jistou nezávislost, k čemuž jim dopomáhá i pocit sounáležitosti s vrstevníky. Během adolescence je také zvýšena potřeba uznání, vrstevníci jsou přitažliví, protože nabízí kooperaci, empatii a společné zážitky. Vrstevnické vztahy v adolescenci tvoří zvláštní subkulturu, někdy označovanou jako subkultura mládeže, která je specifickým útvarům uzavřeným před světem dospělých. Členství v této subkultuře podléhá vlastním „rituálům“ a je vnímáno jako běžná součást dospívání (Jedlička a kol., 2015: 41-43).

Jedinec je utvářen pomocí svého okolí, kulturou ve které vyrůstá, a tedy i přechodovými rituály, se kterými se během svého života setkává. Přechodové rituály jsou součástí života a často si jejich přítomnosti jedinec ani neuvědomuje, neboť jsou něčím normálním, běžným. Každý věk je typický pro jiné přechodové rituály, a tak tomu je i u adolescence.

Dle Gennepa (2018: 11-12) je přechodový rituál rituálem, který je součástí přechodu skupiny či jedince z jednoho společenského postavení nebo přechod z jednoho období do druhého. a to obvykle do kvalitativně vyššího. Tento rituál napomáhá jedinci se vypořádat s důležitými změnami v životě. Arnold van Gennep vymezuje několik základních přechodových rituálů, a to těhotenství a porod, narození a dětství, iniciační rituály, zasnubní a svatební obřady a pohřební obřady.

V moderní společnosti lze za přechodové rituály označit například biřmování, první svaté přijímání, svatba, pohřeb. Tyto obřady nebo rituály vyznačují vždy určitou fází sociálního rozvoje jedince. Pokud se tedy budeme dívat na moderní důvody pro body art a jeho aplikaci během adolescence, můžeme diskutovat nad tím, zdali jsou též přechodovým rituálem, neboť v některých kulturách je piercing či tetování součástí přechodového rituálu, nejčastěji spojených s přechodem do dospělosti. Na tetování a piercing lze dle Blair (2007: 2-4) nahlížet jako na formu znovuzískání vlastnictví a kontroly nad vlastním tělem, neboť si jedinec sám může svobodně rozhodovat o své tělesné integritě. Na tetování a piercing lze pohlížet jako na formu získání vlastnictví nad svým tělem těmito způsoby:

**1. Zmocnění** – tetování umožňuje jednotlivcům, včetně teenagerů, činit autonomní rozhodnutí o svém těle, prosazovat svou svobodu jednání a kontrolovat svůj fyzický vzhled.

**2. Personalizace** – Výběrem konkrétního designu, symbolu nebo sdělení pro své tetování si jednotlivci mohou personalizovat svá těla způsobem, který odráží jejich jedinečnou identitu a hodnoty, a získávají zpět své tělo jako plátno pro sebevyjádření.

**3. Tělesná autonomie** – akt tetování představuje záměrnou volbu upravit své tělo podle osobních preferencí, zpochybňujících společenské normy a očekávání ohledně tělesného obrazu a vzhledu.

**4. Permanentní výraz** – Tetování, jako trvalé znaky na kůži, slouží jako trvalá prohlášení o jáství a individualitě, umožňující jednotlivcům prosadit svou identitu hmatatelným a trvalým způsobem.

**5. Kulturní potvrzení** – Pro některé jedince může být tetování způsobem, jak potvrdit kulturní dědictví, tradice nebo přesvědčení, získat zpět a oslavit aspekty své identity prostřednictvím viditelného zdobení těla.

**6. Uzdravení a transformace** – V určitých případech může být tetování formou léčení nebo transformace, symbolizující osobní růst, překonávání výzev nebo označení významných životních událostí.

Celkově může tetování sloužit jako mocný prostředek pro jednotlivce, včetně teenagerů, k prosazení vlastnictví a kontroly nad svým tělem, autentické vyjádření a navrácení svého fyzického já smysluplným způsobem (Blair, 2007: 2-5).

## **5.2 Identita v adolescenci**

Pojem identita je nejčastěji používán v psychologii, je však součástí mnoha dalších vědních disciplín a jeho definice jsou si velice blízké. S identitou je nejčastěji spojována osobnost, naše identita má vypovídat o tom, kým jsme a kam patříme.

Hartl, Hartlová (2015: 221) definují identitu jako: „totožnost; prožívání a uvědomování si sama sebe, své jedinečnosti a odlišnosti od ostatních“. Lze tedy říci, že jde o uvědomění sama sebe v různých kategoriích, neboť existuje řada různých identit například identita pohlavní, kulturní, skupinová.

Sociologický slovník definuje identitu takto: „Hluboký pocit vlastní totožnosti založený na prožívání vlastní komunity. Zahrnuje i hodnoty, kterým jedinec věří a na nichž zakládá smysl svého života.“ (Jandourek, 2007: 104).

Identita osoby je podmínkou pro jedince být sám sebou a nikým jiným. Identita je souhrnem všeho, čím jedinec je v určitý čas svého života, neboť se identita neustále vyvíjí a je ovlivňována jedincovým prostředím. Nejenom však prostředím, člověk je bytostí bio-psycho-sociální. Identita je tvořena vrozenými i získanými vlastnostmi. Spojením biologických, psychických a sociálních vlivů se utváří jedincova identita (Rak a kol., 2008: 29).

Pojetí identity se liší u různých autorů, například Macek uvádí konkrétní aspekty identity. Těmito aspekty je vědomí unikátnosti, jedinečnosti, odlišnosti od druhých; pocit sounáležitosti, pocit, že někam patřím; konzistence a kontinuita vlastní zkušenosti; potřeba explorační, zážitek autorství vlastního života, přijetí závazku a odpovědnosti za vlastní jednání; zážitek autentičnosti a pravdivosti; zážitek integrity (Nielsen Sobotková a kol., 2014: 32).

V kontextu vnímání sama sebe, lze rozlišit tři druhy identity: tělesnou, psychickou a sociální identitu. Tělesná identita je tvořena pohledem a postojem jedince ke svému vlastnímu tělu, ke své tělesné, vzhledové stránce. Každý jedinec má nějaký názor na své tělo, hodnotí jej a zaujímá k němu nějaký postoj. Psychická identita se dá popsat jako souhrn individuálních duševních procesů, ztotožnění s psychickou identitou je spojováno s porozuměním sama sebe a své psychice. Sociální identita je pak spojena s příslušností k různým skupinám nebo komunitám. Sociální identita se projevuje ve vztazích a komunikaci (Vágnerová, 2004: 260-262). Jak již bylo zmíněno, identita není stálá, ale mění se v průběhu života, stejně jako hodnoty a postoje jedince. Na člověka působí mnoho různých podnětů celý život a s nabývajícím zkušenostmi se mění i jeho pohled na sebe sama. To platí pro všechny tři druhy osobní identity.

Identita se pozměňuje celý život, za hlavní období utváření identity, nebo alespoň jejího pevného základu je považována adolescence, která přináší mnohé tělesné a psychické změny. Základem pro identitu jedince jsou biologické vlastnosti a genetické predispozice, se kterými se jedinec rodí. Tento základ je poté ovlivněn prostředím, ve kterém jedinec žije.

Například Erik H. Erikson (1968: 128) označuje adolescenci jako období, ve kterém se identita začíná formovat. Erikson upozorňuje až na morbidní zaujatost adolescentů tím, jak jsou viděni v očích svých vrstevníků a pro ně důležitých osob. Obsesivně srovnávají představu jiných s tím, jak se sami cítí a tím, čím bych chtěli být

pro ostatní. Erikson (2002: 280) datuje počátky identity do dětství, adolescence je však věkem, kdy dochází ke vzniku konečné dominantní identity ega. Tato konečná identita ega pak dále v životě slouží jako základ pro další změny v osobnosti jedince.

V průběhu adolescence si jedinec začíná uvědomovat svou autentičnost, neopakovatelnost. Adolescenti zpracovávají informace sami o sobě a řeší problémy identity za pomoci tří různých stylů identity – informační styl, normativní styl a difuzní styl identity. Informační styl je typický pro jedince, kteří aktivně hledají svou identitu a aktivně řeší své problémy. Normativní styl identity se objevuje u pasivnějších jedinců, kteří přebírají vzorce chování, podřizují se očekávání druhých. Pro osoby s maladaptivními strategiemi je typický difuzní styl identity (Šramová, 2005: 265-273).

Dle Carr-Gregga (2012: 34) je jednou z nejjednodušších cest k poznání sama sebe zdravé riskování. Riskování se nejvíce projevuje v období adolescence a je aktivní snahou jedince poznat sama sebe a své hranice. V procesu zdravého riskování jedinec získává zkušenosti a utváří si vlastní identitu.

Jedním ze základních vývojových úkolů adolescence je dosažení identity. Zformovaná identita umožňuje jedinci čelit světu autonomně, koherentně a zodpovědně. V adolescenci je však identita stále nekompletní a neukotvenou strukturou, naopak je spojena s trvalým procesem sebepoznávání. Klíčovou charakteristikou dospělé identity je uvědomení si kontinuity vlastního života. Způsoby, kterými jedinec dosáhne identity a následné autonomie jsou velmi individuální. Jednou z možných forem hledání vlastní identity může být členství v tzv. subkultuře mládeže (Nielsen Sobotková a kol., 2014: 31).

Meadová vnímá, že lidská přirozenost a identita je závislá na interakcích. Interakce s ostatními jedinci a s prostředím je hlavním zdrojem vývoje subjektivity. Při interakcích s jinými lidmi a se svým prostředím si jedinec utváří pohled na sama sebe. Meadová tedy vidí interakci jedince s jinými lidmi jako zdroj nejenom poznání sama sebe, ale i jako zdroj při utváření identity. Jedinec se vždy vyvíjí v rámci svého sociálního prostředí, ve kterém se nachází. Jedinec si buduje vztah k sobě samému právě přes vztahy k jiným lidem, tak jak je vnímá a jaké atributy jim přičítá. Důležitým se pro jedince stává to, jak na něho pohlíží ostatní jedinci, jak na něho reagují. Dle toho si následně vytváří vlastní identitu. (In Lesková, 2013: 17-18)

Na druhé straně Berger (In Lesková, 2013: 21-22) definuje identitu jako jev, který je produktem vztahu jedince se společností. Identita se stává prvkem subjektivní reality, stejně jako se stává společensky objektivizovaným typem osobnosti. Jedinec se stává takovým, jak ho společnost vnímá a jaké místo je mu ve společnosti přiřazeno. Přijetím této identity přijímá jedinec i svět kolem sebe.

Někteří autoři jako Marcia (In Stašová, Slaninová a Junová, 2015: 64) rozlišují statusy identity. Marcia rozlišuje čtyři statusy identity, prvním statusem je difúzní identita, kdy jedinec nemá potřebu sebedefinování, snadno se nechá ovlivňovat druhými a to například na úrovni názorů nebo chování. Druhým statusem je náhradní identita, která je charakterizována závazky a jedincovým konzistentním obrazem sama sebe a světa. Jeho postoje a názory jsou konzistentní, nicméně je přebírá od důležitých druhých a nemá potřebu si je ověřovat vlastními zkušenostmi. Třetím statusem je moratorium, také krize identity, kdy na sebe jedinec nebere žádné skutečné závazky a zkouší role, objevuje hodnoty. Posledním statusem je dosažení identity, v jejímž rámci jsou přítomny zážitky kontinuity a sebeakceptace, posílení jedincova já. Vlastní minulost, přítomnost a budoucnost tvoří smysluplný celek.

### 5.3 Rizikové chování a automutilace v adolescenci

Pojem rizikové chování nemá jednotnou definici. Pro přehled jsou zde uvedeny dvě definice od Miovského a kol., a Procházky. Miovský a kol. (2010: 23) charakterizuje rizikové chování jako: „chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost“. A Procházka (2012: 133) definuje rizikové chování jako „Vzorec chování, v jehož důsledku může docházet k prokazatelnému nárůstu výchovně vzdělávacích, zdravotních, sociálních a dalších rizik, a to jak pro jedince, tak pro společnost.“

Mezi rizikové chování můžeme dle Sobotkové a kol. (2014: 40) řadit:

- **Záškoláctví** – existuje mnoho důvodů, proč jedinec místo do školy chodí za školu. Může to být z důvodu experimentování, důsledek poruch chování a emocí, anebo záškoláctví může sloužit jako prostředek řešení problémů ve škole.
- **Lhaní** – dosud lhaní není ve společnosti připisována velká váha. Švarcová (2002: 43) chápe lhaní jako způsob kterým se jedinec může dostat ze situace, která je pro něj nepříjemná. Obzvláště u dětí je lhaní častým jevem, je ale nutné přijít na to, proč dítě lže. Lhaní můžeme rozdělit na pravou lež, kdy jedinec lže proto,

aby získal třeba výhodu. Poté je zde bájná lež. Tato lež vzniká v situacích, kdy nejsou uspokojeny naše potřeby a tato lež je do jisté míry uspokojí. Třetí lež je destruktivní, tato lež slouží k tomu, aby bylo ublíženo druhým lidem.

- **Agrese, agresivní chování** – sem spadá takové jednání, které je útočné a zaměřené na sebe sama, druhého člověka či objekt s touhou a úmyslem ublížit. Agresi můžeme dělit na instrumentální, kdy jedinec někomu ublíží, jen aby něco získal, a vše má dopředu promyšlené. Další je agrese emocionální, kdy je agrese cílem. Dále tu je agrese přímá (např. kopnutí) a nepřímá (např. poškození věci, která patří zamýšlené oběti) a dále agrese verbální (např. nadávky) a fyzická (např. facka). Také ji můžeme rozdělit podle toho, jestliže je agrese zaměřená na nás samotné (autoagrese) či na druhé lidi (heteroagrese) (Kopecká, 2015: 56). S agresí úzce souvisí i **šikana**. A šikana je „*jakékoliv chování jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jinou osobu, případně skupinu osob, nejčastěji žáků*“ (Kopecká, 2015: 57).

- **Obecně kriminální jednání** – dle autorky sem patří hlavně krádeže.
- **Závislostní chování** – do tohoto rizikového chování spadají i různé návykové látky. Tyto návykové látky můžeme rozdělit na legální a nelegální. Mezi legální látky řadíme alkohol, cigarety a mezi nelegální řadíme např. pervitin. Dále může vzniknout závislostní chování na nakupování, internetu, gamblingu atd...
- **Rizikové chování na internetu** – takového chování se dopouští každý jedinec, který navštěvuje nevhodné a nelegální stránky, tráví nepřiměřené množství času online či otevírá a odpovídá na různé spamy atd...
- **Rizikové sexuální chování** – můžeme sem zařadit promiskuitní chování, předčasný pohlavní styk, sexuální styk bez ochranných prostředků, předčasné těhotenství či rozvoj sexuální deviace.
- **Rizikové chování v dopravě** – sem spadá řízení pod vlivem návykových látek, či bez znalosti dopravních předpisů anebo přímo jejich nerespektování. Také sem můžeme zařadit přecenění vlastních schopností.
- **Extrémně rizikové sporty, hazardní aktivity** – hazardní aktivity s sebou přináší riziko smrti. Mezi takovéto aktivity můžeme zařadit boilderling, což je chování, kdy jedinec leze bez lana, dále sem můžeme zařadit ježdění mezi vagóny metra či vlaku.

- **Užívání anabolik a steroidů** – toto rizikové jednání se týká hlavně sportovců.
- **Nezdravé stravovací návyky** – toto rizikové chování je spojováno především s mentální anorexií (je považována za duševní nemoc) a bulimií.
- **Extrémismus** – je to chování, které vykazují jedinci, jež jsou např. extrémisticky levicově či pravicově orientovaní. Také sem patří nějaké subkultury jako např. skinheads atd...
- **Xenofobie, rasismus, antisemitismus, intolerance** – nesnášenlivost vůči určitým skupinám lidem na základě rasy, náboženství atd. (Sobotková, 2014: 40).

S pojmem rizikové chování souvisí i pojmy jako je syndrom rizikového chování a syndrom rizikového chování v dospívání. **Syndrom rizikového chování** označuje stav, kdy se současně u jedince vyskytují rizikové projevy a které mají stejné rizikové faktory, které zapříčinily jejich vznik a rozvoj (Kukla, 2016: 326). **Syndrom rizikového chování v dospívání** má dle Hamanové (2015: 186) tři okruhy rizikového chování:

- Zneužívání návykových látek a případná závislost na nich.
- Rizikové chování v oblasti psychosociální.
- Rizikové chování v oblasti sexuální.

Tyto okruhy se navzájem kombinují a prolínají a jen v malém množství případů se vyskytují ojediněle. Navíc každý z těchto jevů usnadňuje vznik dalšího jevu např. alkohol a drogy snižují sebekontrolu, což může způsobit předčasné zahájení sexuálního života, a to může vést k těhotenství a případným krizovým situacím atd... Tento název syndrom získal z toho důvodu, že je specifický právě pro tento věk. Jedinec si pomocí rizikového chování uspokojuje své individuální vývojové potřeby (např. zvýšení sebevědomí). A navíc jsou některé formy tohoto syndromu rizikové pouze pro tuto věkovou kategorii (např. pohlavní život) (Hamanová, 2015: 186).

Dá se říci, že ti jedinci, kteří se rizikově chovají, se vymykají normě. Nicméně existuje několik kritérií, které stanovují, co norma je a co se normě již vymyká. Tuto pomyslnou hranici nelze přesně určit, protože je závislá na sociokulturním kontextu, který se časem neustále mění. Např. dříve by mohla být společnost více tolerantní k agresivním projevům než ke školnímu neúspěchu, a tak dítě, které je agresivní, bude jen napomenuto a prospěchově neúspěšné dítě bude přeřazeno do zvláštní školy a teď by to mohlo být naopak (Vágnerová, 2004: 6).

Někteří autoři mezi formy rizikového chování také zařazují automutilaci, nebo také jinak sebepoškození, které lze zařadit pod agresivní rizikové chování, které je namířeno vůči vlastní osobě. Pojem automutilace můžeme u nás též nahradit slovy jako je sebezraňování, autoagrese, či sebepoškození. Pro potřeby této práce bude dále užíváno pouze pojmu automutilace. Automutilace se skládá ze dvou slov řeckého původu. Těmito slovy jsou autos – sám a mutilare – zohavit (Podgorná, 2022: 97). I v anglicky psaných odborných textech, které se týkají této problematiky, můžeme zaznamenat jak hojnost, tak i velké rozdíly v oblasti terminologie. V těchto textech se vyskytuje mnoho pojmů a všechny označují automutilaci. Mezi takovéto pojmy patří např. self-harm, self mutilation neboli automutilation, self injury, deliberate self harm, parasuicide, self cutting a tak dále (Kriegelová, 2008: 19).

Automutilace nemá jednotnou definici, u každého autora se její popis lehce odlišuje. Může to být z toho důvodu, že dosud takovéto chování v žádném klasifikačním systému netvoří samostatnou diagnostickou kategorii. Ale i přesto, že se definice od sebe navzájem odlišují, tak většina z nich se při popisu automutilace shoduje v několika klíčových komponentech. Těmito komponenty jsou, že se jedná o chování, které jedinec vykonává sám na sobě, je zde patrný záměr a cílenost se zjevným fyzickým násilím, které ale není suicidální (Gavendrová, 2021: 78). Pro lepší pochopení tohoto pojmu a pro potvrzení hlavních klíčových komponentů, které jsou uvedeny výše a pro srovnání, jsou zde uvedeny následující dvě definice od Emmerové, Kukly a Velemínského. Emmerová (2018: 88) říká, že: „zámerné sebapoškodzovanie je akt fyzického násilia voči sebe. Ide o zámerné a vedomé správanie, ktorému chýba cielený zámer zomriet“. Kukla a Velemínský (2016: 232) zase definují automutilaci jako: „vědomé, zámerné, často opakované sebezraňování bez vědomí suicidální motivace, při němž dochází k narušení tělesné integrity bez závažného letálního dosahu“.

Automutilace má dle Kocourkové (2007: 76) následující znaky:

- Prvním znakem je přítomnost nějaké události, která automutilaci vyvolala např. ztráta vztahu, který byl považován za důležitý.
- Dále zde dochází k zesílení pocitu strachu, úzkosti, napětí.
- Objevují se myšlenky ohledně automutilace.
- Následuje zde snaha odvrátit takovéto jednání.
- Pak dochází k uskutečnění automutilace.

- A po provedení automutilace dochází k uvolnění napětí.

Autoři zdůrazňují, že velmi důležitou roli v celém procesu má ta událost, která v jedinci vyvolá pocity bezmoci, lítosti a touhy pomstít se a tak dále, protože tuto událost nemůže vyřešit adaptivním způsobem. To způsobí, že se tato agrese obrátí vůči vlastnímu tělu. Celý tento proces může a nemusí být provázen různými fantaziemi, které mohou být i sexuálního charakteru. Dá se říci, že výše popsané znaky jsou jakýsi vzorec, který má tendenci se opakovat jako je tomu u jiných návykových projevů např. při zneužívání návykových látek (Kocourková, 2007: 76).

Velmi častým motivem k automutilaci je tedy únik z psychické bolesti, která byla způsobena. A fyzická bolest je způsobem, jak dosáhnout tohoto úniku. Díky této fyzické bolesti se jedinec zbavuje nepříjemných pocitů aspoň na krátkou dobu. Může, ale také jít o snahu upoutat tímto aktem pozornost svého okolí či o snahu vytvořit a udržet tak kontrolu nad svým tělem. Svou roli zde mají i endorfiny. Protože právě díky endorfinům přichází při automutilaci pocit úlevy. Nicméně tato úleva je pouze dočasná. Jedinec poté cítí pocit studu, viny, znechucení, zklamání. Což mu působí jen další psychickou bolest a vzniká zde další, a ještě silnější touha po úniku a uvolnění, které ho zbaví této bolesti. Díky těmto pocitům se z toho stává bludný kruh. Většinou se jedinci dostávají k takovému řešení psychické bolesti zcela náhodně např. tím, že se omylem říznou či píchnou do prstu anebo k tomuto poznání mohou dojít při tetování a piercingu. Ale svou roli zde mají i vrstevníci a přátelé, kteří již znají způsob, jak si za pomoci fyzické bolesti ulevit od bolesti psychické a od kterých se mohou tento způsob naučit (Divoká, 2017: 32).

Stejně jako neexistuje jednotná definice tak neexistuje ani jednotná klasifikace automutilace. Proto se můžeme setkat s různým dělením. Dle Podgorné (2022: 97) existuje dělení:

- **Silná automutilace** – sem patří závažné poškození těla a bývá spojována především s psychotickými poruchami.
- **Stereotypní automutilace** – tato automutilace bývá spojována s mentální retardací.
- **Superficiální automutilace** – tato automutilace je nejčastěji spojována s poruchou příjmu potravy či hraniční poruchou osobnosti.

Dle Kriegelové (2008: 20) existuje mnoho způsobů automutilačního chování. Mezi takovéto způsoby automutilačního chování patří např. lámání si kostí, okusování si nehtů a prstů, zneužívání alkoholu, hladovění, škracení, amputace části těla (prstu, ruky, ucha atd...), probodávání kůže jakýmkoliv předmětem, drhnutí si kůže, bránění zacelení rány a mnoho dalších. Ale důležité je, že sem také patří tělomodifikující techniky jako je piercing, tetování, branding neboli vypalování, skarifikace či kosmetická chirurgie.

Je otázkou, zda tyto tělomodifikující techniky (piercing, tetování atd...), které se velmi často provádí s dekorativním záměrem, a nikoliv se záměrem si ublížit, mají být klasifikovány jako automutilace. Dá se říci, že zde existuje velmi tenká hranice. Co mluví proti tomu, aby tělomodifikující techniky byly klasifikovány jako automutilace je, že lidem chybí touha si ublížit, spíše to berou jako něco, co musí překonat, aby měli to, co chtějí (např. tetování). Lidé, kteří se rozhodli upravit si tímto způsobem tělo, jsou na tuto úpravu obvykle hrdí a s hrdostí ji ukazují světu. Což je také odlišuje od lidí, co vykonávají automutilaci, neboť ti obvykle cítí stud a své rány schovávají. Dalším důvodem, proč nezařazovat tyto techniky do této oblasti je, že tyto „poškození, rány“ jsou způsobeny někým jiným. Ale i tak si mnoho dalších autorů stojí za tím, že takovéto úpravné techniky spadají do automutilace (Sutton, 2007: 17). Domnívám se, že o tom, jestli spadají tyto techniky do automutilace, rozhoduje spíše úmysl daného jedince. Jestliže chtěl spíše cítit bolest než zkrášlit své tělo, tak by se to mělo klasifikovat jako automutilace. A jestliže tomu je naopak, pak by se to tak klasifikovat nemělo.

Některé skupiny populace jsou dle autorů Zila a Kiselica (2001: 22) náchylnější k automutilaci než jiné skupiny. Jednou ze zmiňovaných ohrožených skupin jsou mladí lidé, protože jim chybí zkušenosti, které jim umožní řešit různé překážky, které jim v průběhu života vstoupí do cesty. Také sem ale spadají módní trendy, které jsou velmi zaměřené na mladou populaci. Na základě módních trendů si mladí lidé nechávají propichovat měkkou tkáň či si nechávají do kůže něco vyobrazit.

## 6 Motivace adolescentů k body artu

Motivace je tématem, které se objevuje neustále znovu a znovu v psychologii, protože jak lépe porozumět tomu, co a proč děláme. Motivace je právě tím, co nás postrkuje k určitému druhu chování či rozhodování, a tak na ní závisí směr našeho života. Gillernová a Buriánek (1995: 39) definují motivaci jako: „...souhrn činitelů, který jedince podněcuje, podporuje, aktivizuje, nebo naopak utlumuje a brzdí.“ Důležitý je pak samotný motiv, který je příčinou činnosti a jednání člověka. Základními motivy jsou potřeby, zájmy, návyky, cíle, přání, hodnoty, postoje, emoce (Gillernová, Buriánek, 1995: 39-40).

Pojem motivace vysvětluje psychologické důvody chování, jeho subjektivní význam a současně vysvětluje pozorovanou variabilitu chování. Motivace vysvětluje chování, které směřuje k dosažení nějakého cíle, který se stává motivem, po kterém jedinec touží. Jedná se o intrapsychický proces, který má zdroj ve vnitřní a vnější situaci jedince. Jedincovo chování a rozhodování je ovlivněno nejenom jeho osobností a psychikou ale také vnějšími podmínkami, situacemi a okolními podněty. Vnitřní a vnější faktory se spojují a vznikají tak motivy pro jedincovo chování. Jde o jakousi tažnou sílu, která je velice variabilní a individuální (Nakonečný, 1999: 12-16).

Body art sehrává v životě některých jedinců velkou roli, motivace pro jeho aplikace se však může lišit u každého z něj. Tato dlouhodobá a těžko odstranitelná forma zdobení těla může mít velmi variabilní význam, který může být kulturní i individuální. Důvody a funkce tetování a piercingu závisí nejenom na svém nositeli, ale také na kultuře, ve které se jedinec utvářel. Dřívější funkce tetování se v současnosti stávají především výjimkou a naopak vzrůstá funkce estetického a individuálního sebevyjádření.

Individuální sebevyjádření je součástí body image neboli tělesného sebepojetí jedince. Body art se tak může stát prostředkem pro zlepšení tělesného sebepojetí, například při zakrývání jizev nebo pouze z pohledu estetické úpravy těla. Pojem body image lze přeložit jako tělesné sebepojetí. Sebeпоjetí je „Souhrn představ a hodnotících soudů, které člověk o sobě chová.“ (Blatný, 2010: 107)

Grogan (2000: 8) popisuje body image jako obraz vlastního těla, tedy jako sebepojetí tělesné. Mimo jiné je jedním z prvních autorů, který přináší ucelenou práci o problematice body image. Ve své práci se zabývá vztahem mezi tělem a duší.

Problematikou body image je dle Grogana porovnávání s ideálem krásy, s krásou z pohledu společnosti, která je často nedosažitelná.

„Tělo je neodmyslitelnou součástí naší osobnosti. Vypovídá o rase, pohlaví, věku, zdravotním stavu, společenském postavení či atraktivitě. Pohled na lidské tělo se v historickém kontextu změnil. Některá období, jako například antika, oslavovala tělesnost a do popředí byla vyzdvihována tělesná zdatnost a estetičnost těla. Naopak ve středověku se dostávala tělesnost do pozadí a preferované byly duchovní potřeby člověka. Mužský ideál po staletí představovala svalnatá a robustní postava, avšak ideál ženské krásy se proměňoval od kyprých tvarů až po výraznou štíhlost. V současnosti se zdůrazňuje u žen štíhlá a vyvážená postava s tvarem přesýpacích hodin s nejužším místem v pase. Nepřiměřené zaujetí vlastním tělem může vést až k riskantním zásahům do jeho podoby a nabývat patologické povahy.“ (Fischer, Škoda, 2014: 143).

Stejně jako se během historie proměňoval pohled na samotné tělo a jeho ideální tvar, měnil se i přístup k body artu. Některé kultury dokonce považovali či stále považují tetování a piercingy jako ideál krásy a tyto formy body artu jsou součástí nejenom přechodových rituálů. Tělesné modifikace mohou být viděny jako něco abnormálního pro jednu kulturu a jako něco žádoucího a atraktivního pro jinou kulturu. Ať už krása jako obecný pojem nebo tělesná krása se proměňuje napříč historií a je odlišná pro různé kultury. Jde však vždy o sociální konstrukt, který se stává přijatelnou normou. Otázkou tělesné krásy ve společnosti se zabývalo mnoho myslitelů a tato otázka je součástí body image.

Body image, tělesné sebepojetí je částí celkového sebepojetí. Jestliže celkové sebepojetí je to, jak vnímáme obraz sama sebe, pak tělesné sebepojetí je to, jak vnímáme své tělo. Analogicky lze tělesné sebepojetí označit za postoj k vlastnímu tělu, nebo také jako obraz vlastního těla (Schlengel, Fialová, 2023: 14).

Obraz vlastního těla je tvořen na základě několika dimenzí. Jedná se o dimenzi kognitivní, emocionální, činnostně regulativní. Kognitivní dimenze je spojena s poznáváním vlastního těla, jeho tvaru, proporcemi. Dimenze emocionální je hodnocení vlastního těla, například nespokojenost s jednotlivými partiemi. Činnostně regulativní je spojena s behaviorálními charakteristikami jako je životní styl nebo tělesná kondice. Složkami tělesného sebepojetí jsou obecně vzato vzhled, zdatnost a zdraví. Vzhled je definován ideálem krásy ve společnosti, požadavky druhého pohlaví na vzhled

potencionálních partnerů. Zdatností je myšlena především funkčnost a výkonnost těla, zatímco zdraví je spojeno s pocitem dobré pohody, nejenom tělesné, ale i psychické, které se odráží v tělesném sebepojetí (Schlegel, Fialová, 2023: 14-15)

Jak již bylo zmíněno, tělesné sebepojetí je často ovlivněno masovými médii a ideálem krásy ve společnosti, to uvádí například Ludmila Fialová (2006: 51): “Tělesné sebepojetí má souvislost s prožíváním těla, které je subjektivní, těžko změřitelné. Tělo hraje v rámci celkového sebepojetí velmi důležitou roli, především představy o výšce, hmotnosti, stavbě těla, obličeji, vlasech, očích, hlasu a jejich oceňování mají význam pro přijímání či odmítání vlastního těla, ztotožnění se s ním či odcizení se tělu. Tyto představy jsou ovlivněny ideálem krásy, který je tou kterou společností uznáván.“

Faktory ovlivňující body image lze rozdělit na intrapersonální, ty jsou spojeny s biologickými předpoklady a psychikou jedince, a pak na ty interpersonální, neboli vnější. Hlavní interpersonální faktory jsou sociokulturní faktory, tedy společenská a kulturní situace, ve které jedinec žije. Mezi sociokulturní faktory můžeme zařadit například masová média, sociální sítě, vrstevníky, kulturní tradice, ideál krásy ve společnosti. Vždy jde o nějaký vnější tlak na jedince, který ovlivňuje tělesné sebepojetí jedince. Tento vliv může být pozitivní i negativní (Rašticová, 2009: 33-34).

Někdy se jedinec snaží dohnat ideál, který mu prezentují masová media, influenceři či vrstevníci, jindy se snaží takovýmito ideálům vymanit. Právě body art byl dlouhou dobu v naší společnosti spojen především se subkulturami a kontrakulturami, které do svého životního stylu zařazovaly oblečení a body art jako protest proti konformnímu chování. V současnosti je však body art jako je tetování a piercing tak rozšířený, že již nejde o nic šokujícího či negativního, teda až na výjimku některých motivů, které mohou být spojeny s některými ideologiemi nebo v případě vězeňských tetování a symboliky.

Motivaci k tetování zkoumá Blair (2007: 2-3) ve svém článku, ve kterém zmiňuje hned několik důvodů, které uváděli náctiletí informanti:

**1. Sebevyjádření** - Tetování slouží jako forma sebevyjádření, která umožňuje teenagerům sdělit své přesvědčení, hodnoty a identitu ostatním.

**2. Hledání identity** - Teenageři často používají tetování jako způsob, jak zkoumat a experimentovat s jejich vnějším vzhledem, což odráží jejich vyvíjející se smysl pro sebe a individualitu.

**3. Touha po individualitě** - Ve světě, kde lze standardizovat mnoho aspektů vzhledu, nabízí tetování jedinečný a trvalý způsob, jak dospívajícím vyniknout a vyjádřit svou osobnost.

**4. Emulace vzorů** - Teenageři mohou být ovlivněni celebritymi, hudebníky a sportovci, kteří mají tetování, což je vede k napodobování jejich chování jako formy obdivu a identifikace.

**5. Vliv vrstevníků** - Sociální dynamika mezi vrstevníky může také hrát roli, protože teenageři se mohou nechat tetovat, aby zapadli do určitých sociálních skupin nebo aby symbolizovali sdílené zážitky.

**6. Symbolismus a význam** - Tetování může mít osobní význam, představuje důležité milníky, přesvědčení, vztahy nebo vzpomínky v životě teenagera.

**7. Rebelie a nekonformita** - Někteří teenageři si mohou zvolit tetování jako formu vzpoury proti společenským normám nebo jako způsob, jak prosadit svou nezávislost a autonomii.

## 7 Metodologie výzkumu

Tato část diplomové práce se zabývá vlastním výzkumným šetřením, které se zaměřuje na adolescenty a jejich motivaci pro aplikaci vybraných forem body artu. Metodologie výzkumu diplomové práce má sloužit jako doplnění teoretického zakotvení, která se zabývá především pohledem různých vědeckých disciplín. Tato část má práci obohatit o pohled samotných adolescentů a profesionálů, kteří body art aplikují. Vzhledem k účelům této části diplomové práce bylo výzkumné šetření provedeno polostrukturovanými rozhovory, a to na základě předem stanovených výzkumných otázek, které vycházejí z cíle výzkumu. Data byla následně analyzována a interpretována.

Diplomová práce je postavena především na teoretickém základu a rešerši, které se věnuje jedna z kapitol. Práce má za cíl vytvořit multidisciplinární pohled na téma body artu a tomu má přispět i výzkum zaměřený na samotné adolescenty. Výzkumné šetření se zajímá především o motivaci adolescentů a vliv prostředí při jejich rozhodování.

### 7.1 Výzkumný problém, formulace cíle a výzkumných otázek

#### **Výzkumný problém:**

Jak na body art v případě adolescentů nahlíží různé vědní disciplíny a profesionálové, kteří jej aplikují a samotní adolescenti?

Výzkumný problém je postaven tak, aby se zajímal o všechny tři pohledy na body art, jak z pohledu vědeckých disciplín a profesionálů tak z pohledu samotných adolescentů, kteří se pro něj rozhodli. Pohled vědeckých disciplín je prozkoumán v teoretické části práce.

Hlavní cíl diplomové práce a výzkumného šetření je prozkoumat téma body artu a jeho vybraných forem (tetování, piercing) nejenom v rámci obdobné literatury ale také z pohledu samotných adolescentů a profesionálů. Cílem je nastínit multidisciplinární pohled na toto téma a zároveň se věnovat motivaci adolescentů pro opakovanou aplikaci vybraných forem body artu. Práce bude také hledat odpověď na otázku, jakou roli v rozhodování adolescentů pro jednu z forem body artu hrají vrstevníci a rodina.

#### **Výzkumné otázky:**

HVO: Co motivuje adolescenty k opakované aplikaci vybraných forem body artu?

DVO1: Jaké mají adolescenti povědomí o rizicích body artu?

DVO2: Jakou roli v rozhodování adolescentů o aplikaci body artu hraje prostředí?

DVO3: Jaká je spojitost mezi body artem a automutilací?

## **7.2 Typ výzkumu, metody a nástroje získávání dat**

Výzkumné šetření je kvalitativního charakteru. Kvalitativní výzkum můžeme definovat jako: „je proces hledání porozumění založen na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“ (Creswell In Hendl, 2005: 50).

Průcha (1995: 51) kvalitativní výzkum definuje takto: „metoda dotazování, při níž dotazovaná osoba je vedena otázkami tazatele k sdělování určitých informací. Je to obdoba dotazníku, od něhož se odlišuje tím, že je založena na mluvené komunikaci tazatele a respondenta.“

Kvalitativní metoda výzkumu byla vybrána z důvodu zkoumání subjektivního pohledu jednotlivých informantů a také možnosti získat hlubší data, než by bylo možné v rámci kvantitativní výzkumné metody. Metodou, která byla použita pro toto výzkumné šetření je hloubkový polostrukturovaný rozhovor. Hendl (2005: 174) představuje rozhovor jako: „seznam otázek nebo témat, jež je nutné v rámci interview probrat. Je na tazateli, jakým způsobem a v jakém pořadí získá informace, které osvětlí daný problém. Zůstává mu i volnost přizpůsobovat formulace otázek podle situace“

Polostrukturovaný rozhovor je pro toto téma vyhovující právě z důvodu možnosti prozkoumat různé okruhy pomocí doptávání a reagovat na informanta během vedení rozhovoru.

## **7.3 Výzkumný vzorek**

Výzkumného šetření se zúčastnilo 10 respondentů. Osm respondentů byly adolescenti ve věku od 17 do 21 let (pět žen a tři muži), dva respondenti jsou profesionálové (žena a muž), přičemž první respondentka je pouze tatérkou a druhý respondent se věnuje aplikaci tetování i piercingu.

Všichni respondenti až na jednoho profesionála (Respondent T2) souhlasili s nahráváním rozhovorů pro pozdější přepis, Respondent T2 je v práci parafrázován. Základní informace u adolescentů jsou: rok narození, typ školy, kterou studují, věk první aplikace

body artu a výčet piercingů a tetování, které mají. U profesionálů jsou základními informacemi: rok narození, délka praxe, formy body artu, které aplikují a kraj působnosti.

#### **Respondenti (adolescenti):**

- Respondentka A: střední odborná škola s maturitou, věk první aplikace 15 (piercing), dva piercingy ušního lalůčku, septum, malé tetování
- Respondentka B: střední odborná škola s maturitou, věk první aplikace 15 (piercing), piercing pupíku, ušního lalůčku a chřípí nosu
- Respondentka C střední odborná škola s maturitou, věk první aplikace 17 (piercing), piercing jazyka, ušního lalůčku, středně velké tetování
- Respondentka D víceleté gymnázium, věk první aplikace 15 (piercing), osm tetování různé velikosti, piercing rtu, chřípí nosu, bradavek, 2x tragus, 2x helix
- Respondentka E střední odborná škola s maturitou, věk první aplikace 18 (tetování), piercing pupíku, dvě tetování jedno velké a jedno střední
- Respondent F střední odborná škola s maturitou, věk první aplikace 15 (piercing), piercing rtu, oboří, bridge, bradavek, helix, tragus, tři tetování střední velikosti
- Respondent G odborné učiliště, věk první aplikace 17 (tetování), tetování celé levé paže
- Respondent H víceleté gymnázium, věk první aplikace 16 (tetování), 4 tetování střední velikosti

#### **Respondenti (profesionálové):**

- Respondentka T1: 3 roky praxe, tetování, Praha
- Respondent T2: 7 let praxe, tetování a piercing, Pardubický kraj

### **7.4 Etika výzkumu**

Kvalitativní výzkum v sociálních vědách je úzce spojen s etikou a technikami, které mají zajistit etický přístup k informantům. Lze zmínit několik zásad, které mohou dopomoci k zajištění etiky při výzkumném šetření. Výzkumník by například nikdy neměl zkoumat osobu (informanta) bez jeho souhlasu a osoba by měla být do výzkumu zařazena pouze v rámci informovaného souhlasu. Zkoumané osoby by nikdy neměly být k výzkumu nuceny a měly by si být vědomi možnosti kdykoliv svobodně odstoupit. Zkoumaná osoba by si měla být vědoma spoluzodpovědnosti na výzkumu i na riziku, které může být vyvoláno. Vždy by měla být respektována anonymita a důstojnost

informantů. V případě pořizování záznamu o tom musí být informant informován, aby mohl udělit případný souhlas (Reichel, 2009: 178).

Hlavními etickými otázkami v rámci tohoto výzkumného šetření je především práce s nezletilými. Etičnost výzkumného šetření v tomto případě byla zajištěna písemným informovaným souhlasem se zákonnými zástupci nezletilých informantů. Informanti byli před začátkem výzkumného šetření seznámeni s okruhy, které se mohou objevit během rozhovorů, s případným pořizováním audio nahrávek a s možností kdykoli odstoupit. Anonymita informantů je zajištěna výběrem náhodných jmen pro informanty.

## **7.5 Procedura sběru dat a analýza dat**

Data byla sbírána pomocí polostrukturovaného rozhovoru s adolescenty a to buď osobně nebo online přes aplikace Discord. S některými respondenty se uskutečnily až tři různé rozhovory, při kterých měli možnost se znovu vyjádřit k některým otázkám, či doplnit své odpovědi. Zároveň měli možnost vyřadit jakoukoli část svých odpovědí z přepisu. Rozhovory v průměru trvaly 20 až 40 minut v závislosti na každém informantovi.

Data v případě profesionálů byla sbírána stejným způsobem, tedy pomocí polostrukturovaných rozhovorů, které byly prováděny osobně nebo v online prostředí. V tomto případě byl rozhovor proveden vždy během prvního a jediného setkání s tím, že respondenti měli možnost v průběhu zpracovávání kdykoli odstoupit z výzkumu. Rozhovory průměrně trvaly asi 40 minut.

Audio nahrávka rozhovoru byla doslovně přepsána a následně byl přepis zpracován pomocí otevřeného kódování. Jeden profesionál odmítl nahrávání rozhovoru, je tedy v diplomové práci pouze parafrázován.

### **Otevření kódování**

Otevřené kódování je částí analýzy dat, která má za cíl přiřadit datům kódy, kterou jsou následně zařazovány do kategorií. Díky pečlivému studiu dat je možné pro kódy vytvořit odpovídající kategorie, každá kategorie se zaměřuje na určitou oblast. Prvním krokem analýzy je kategorizace a označování pojmů, bez tohoto kroku nelze analýzu provést. Otevřené kódování umožňuje rozebírat údaje na samostatné části, které je následně možné pečlivě studovat a porovnávat jejich odlišnosti (Strauss, Corbinová, 1999: 43).

Díky své jednoduchosti se otevřené kódování stalo velmi používanou a oblíbenou metodou pro zpracovávání dat z kvalitativních výzkumných šetření. Postup otevřeného kódování je následovný. Nejprve je rozhovor přepsán a následně rozdělen na jednotky, kterými mohou být slova, pojmy, věty nebo odstavce. Jednotka je vždy ohraničena významem, což znamená, že je jednotka významovým celkem a to různé velikosti. Těmto jednotkám je poté přiřazen nějaký kód, který je nejčastěji označením, které jednotku vystihuje. Obvykle je kódem jedno slovo, ale může jít i o krátkou frázi, přičemž by toto slovo či fráze měla zodpovídat na výzkumnou otázku (Švaříček, Šed'ová, 2007: 211).

Když jsou jednotkám přiřazeny kódy, mohou být zařazeny do kategorií, které odpovídají jejich téma. Identifikací určitých jevů je možné je seskupovat, tento proces je nazýván kategorizace. Každá kategorie má svůj pojmový rozsah, dle tohoto rozsahu je možné určit, které pojmy do ní spadají. Kategorie se stávají klíčem k odpovědím na výzkumné otázky (Strauss, Corbinová, 1999: 45).

## **8 Interpretace výsledků**

V této kapitole jsou prezentovány výsledky výzkumného šetření a data zpracovaná pomocí otevřeného kódování. Odpovídá na předem stanovené výzkumné otázky a cíl výzkumu. Zkoumány jsou především názory adolescentů, některé kategorie jsou současně doplněny o názory profesionálů, kteří aplikují body art.

### **HVO: Co motivuje adolescenty k opakované aplikaci vybraných forem body artu?**

Kategorie č. 1: Motivace adolescentů

Kategorie č. 2: Volba formy body artu

Kategorie č. 3: Body art jako přechodový rituál

### **DVO1: Jaké mají adolescenti povědomí o rizicích body artu?**

Kategorie č. 4: Aplikace body artu

Kategorie č. 5: Rizika body artu

### **DVO2: Jakou roli v rozhodování adolescentů o aplikaci body artu hraje prostředí?**

Kategorie č. 6: Body art a role prostředí adolescentů

### **DVO3: Jaká je spojitost mezi body artem a automutilací?**

Kategorie č. 7: Bolest a body art

Kategorie č. 8: Body art a automutilace

## 8.1 HVO: Co motivuje adolescenty k opakované aplikaci vybraných forem body artu?

### Kategorie č. 1: Motivace adolescentů

*Kódy:*

- *krása*
- *zájem*
- *význam*
- *památka*
- *jedinečnost*
- *rebelie*
- *identita*

První kategorie odpovídá na hlavní výzkumnou otázku a to vzhledem k motivaci, kterou adolescenti mají k opakované aplikaci vybraných forem body artu. Několik otázek rozhovoru se zaměřilo na prozkoumání motivace adolescentů a také jejich touhu modifikovat svá těla. Zároveň se zaměřuje na výběr umístění šperků či motivů aplikovaných do kůže. Motivace je velice subjektivní a variabilní, nicméně se objevilo několik podobných motivů. Jednou z nejčastějších odpovědí, která se promítala u všech respondentů byl estetický vzhled body artu. Tato motivace byla u některých jediným, či nejsilnějším důvodem pro aplikaci body artu, u jiných byl tento motiv rozšířen o další důvody.

Respondenty přivedli k body artu různé důvody, některé to táhlo k body artu již od dětství, zatímco pro jiné to byl náhlím popudem. Respondentka A si není zcela jistá, co ji k body artu přivedlo, nejvíce však dle jejího názoru hrálo prostředí vrstevníku: „*Já ani nevím...možná lidi kolem. Holky měli různé piercingy uší a já chtěla taky. Ten septum se mi děsně líbil na jedné holce a tak jsem ho chtěla taky. No a to tetování se mi líbilo dlouho a tohle pro mě má i význam takže možná i ta moje situace.*“ Jako motivaci Respondentka A uvádí pocit vlastní identity a úplnosti, nicméně sama přiznává, že nad svou motivací nikdy moc nepřemýšlela: „*Asi se víc cítit jako já...vždycky říkám že se tak posunuju k tomu svými ideálnímu já...prostě k tomu, co chci být. Navíc to hezky vypadá...takže i kvůli estetice...bych řekla. Já mám pocit, že je to děsně neuchopitelného...jakože občas prostě děláš věci protože je chceš a ani nemusíš vědět proč vlastně úplně. Vlastně jsem nad tím moc nepřemýšlela.*“ Zároveň podotýká, že již

delší dobu se zajímá o body art a sleduje i Youtubery, kteří o body artu mluví ve svých videích: „Už nějakou dobu koukám na různé youtubery, jako je RolyWest...natačí video o tetování a piercingu...děsně se u toho vždycky nasměju a vlastně mi to pomohlo pochopit, jak třeba najít vhodného tatéra.“

U Respondentky B nelze vyloučit ovlivnění prostředím, nicméně zmiňuje hledání identity a potřeby se odlišovat: „U mě to byl takovej popud. Bylo mi 15...začínala mi puberta, chtěla jsem změnu. Taky jak jsem se domluvila s kamarádkou. Chtěla jsem se odlišit.“ Motivací pro ni je pak především pocit jedinečnosti a jakési rebelie: „Takový rebelství, chtěla jsem být jiná než ostatní ve třídě. Chtěla jsem něco co by mě vystihovalo a to by bylo i u toho tetování. Proto si nechci dát něco teď protože by se mi to mohlo přestat líbit. Chci něco co by mě vystihovalo.“ Sama se o body art dříve nezajímala: „Vlastně ne...ten můj piercing byl takový blesk z čistýho nebe, byl to takový nápad, že si ho dám a tetování...můj táta má tetování, takže o tom něco vím.“

Respondentka C uvádí, že k tetování ji přivedl návrh, který ji nakreslila kamarádka, nicméně si neuvědomuje žádnou další motivaci pro aplikaci body artu než estetické hledisko tetování a piercingu. O body art se nijak víc nezajímala, pouze se jí líbil vzhledově, touha mít tetování přišla až později: „Libila se mi tetování na jiných lidech, ale neměla jsem potřebu ho mít.“

Respondentku D přivedla k body artu touha po sebevyjádření, momentálně má 8 různých tetování a mnoho piercingů. Na otázku motivace odpovídá takto: „Motivací je už jen ten výsledek, který za to stojí.“ O body art se začala zajímat ve stejné době, kdy si nechala aplikovat první piercing, tedy v 15 letech.

Respondentku E k body artu přivedl její strýc a jeho tetování, které ji už malička fascinovalo: „Určitě, kamarádi a kamarádky už něco měli a inspiroval mě i můj strejda, co má dvě krásný tetování. To mě hodně inspirovalo a přivedlo k tetování.“ Motivace je u ní silně spojena s významem jejich tetování: „Chtěla jsem aby mi to slušelo, abych byla jedinečná, zanechat na sobě nějaké oznámení, nějakou zprávu pro lidi. Abych prezentovala kým jsem a čím jsem si prošla. Hodně je to o symbolice, to co mám na zádech jsou prostě lidi, co pro mě hodně znamenaj.“

Respondent F se o body art zajímal již od dětství a nyní je jeho neodmyslitelnou součástí: „Už od dětství, tatík poslouchal rock...tím pádem to pro mě byl odrazovej

*můstek. Pak jsem se dostal k metalu a pro malý dítě to bylo úžasný. Oni měli piercingy a tetování a pak jsem se o to začal zajímat. Zjistil jsem že je to subkultura a teď už jsem na takový spirituální cestě.“ Motivací není pouze samotné estetické hledisko ale i samotná výzva, kterou vidí v aplikaci: „Estetická krása...rozšiřování vlastní identity...posouvání sebe sama, překonávání nějaký bolesti. Třeba v těch kérékách na nejpříjemných místech a tak...“ Zájem o body art u něho vyvolala především rocková a metalová hudba: „Odmala, hlavně když jsem objevil zahraniční rockové skupiny...to mě hodně ovlivnilo.“*

U Respondenta G to byla také hudba, která jej přivedla k touze po tetování: „*No asi ten metal, lidi co ho poslouchaj maj většinou taky kéréky, patří to k tomu.*“ Jako motivací označuje samotnou touhu po tetování, dle jeho slov se mu „prostě líbí“. Zájem o body art se u něho objevil v 15 letech: „*No...o kerce jsem uvažoval už od 15, děsně jsem jí chtěl a nakonec jsem si ji i nechal udělat.*“

Respondent H byl k body artu, přesněji tetování, přiveden kamarádkou, která začala zkoušet tetovat již na základní škole. Nevydařené první tetování se pak stalo motivací pro ty další: „*Um...tak asi ta kamarádka, ta mě ukecávala a pak byla i důvod proto druhý tetování co to první zakrylo.*“ Motivací je mu také samotný proces: „*Prostě se mi to líbí a mám rád i ten proces. Pak máš vždycky takovej super pocit, prostě seš nahypovaná když máš něco novýho.*“ Respondent H se o body art nijak více nezajímal, ale vždy jej pokládal za esteticky zajímavý: „*Kéréky se mi líbily vždycky. Ale dokud s tím nepřišla kamarádka tak jsem o tom zase tak moc neuvažoval. Možná jsem něco chtěl, ale nevěděl jsem co.*“

Motivace pro tetování může být velmi silná a touha po tetování či piercingu může vést ke zkratkovitým rozhodnutím. Respondentka T1 zmiňuje případ, kdy odmítla nadále tetovat nezletilou i přes povolení od zákonného zástupce, díky této zkušenosti již netetuje osoby mladší 18 let: „*Protože mi třeba chodila slečna s potvrzením od maminky tak ta chodila pořád. A mě se nelíbilo být v tý situaci...ona byla hodně nadšená a plácala na sebe cokoliv. Já nejsem tatérskej puritán, ale přijde mi škoda, když se člověk zaplácá vším možným a pak nemá třeba místo na další věci nebo větší projekty. Bylo vidět že to moc nepromýšlela, prostě to chtěla rychle a co nejvíc. Takže jsem jí řekla, že už jí nebudu tetovat, že je mi to nekonformní. Řekla jsem jí že by si měla dát chvilku pauzu, tak šla k někomu jinýmu. Já to těm adolescentů, nemám zazlí, že všechno chtěj rychle. Oni vyrůstaj v době kdy musí být rychlí a dravý a jsou zvyklý že všechno je dostupný a doručeny do*

*druhého dne tak jim to asi nastaví jiné limit.*“ Podobný názor zastává i Respondent T2, ten však nemá problém s tetováním osob nezletilých, dle jeho slov na to mají právo.

## **Kategorie č. 2: Volba formy body artu**

*Kódy:*

- *dotwork*
- *dark lettering*
- *neotraditional*
- *realismus*
- *newschool*
- *symbolika*
- *význam*
- *odlišnost*
- *vzpomínka*

V této kategorii je prozkoumána samotná volba body artu a výběr nejenom vybraných forem ale i jejich stylu. Tetování i piercing má mnoho stylů, některé jsou častější, zatímco jiné jsou extrémnější a více ovlivňují vzhled respondentů. Návrh či motiv je pro některé důležitý, má svůj význam, pro jiné jde pouze o estetický vzhled, který dané tetování či piercing přináší. Některé motivy jsou více nadčasové, jiné vyjadřují momentální zájmy respondentů. Také umístění může drasticky ovlivnit například vnímání respondentů z pohledu osob, které přisuzují body artu negativní vlastnosti nebo značně snížit jejich uplatnění na trhu práce. Pro všechny respondenty byl vzhled jejich body artu velmi důležitý.

Respondentka A uvádí, že se jí líbí spíše jemná tetování a vybírá si dle jejích slov ženské motivy: *„Tak když jde o tetování tak jsem spíše dost girly...jakože mám radši věci jako kytky a malé motivy než velký a barevný věci. Ta včelka je fine line tetování takže asi tak. Líbí se mi i hodně japonská tetování, ale sama bych je asi nechtěla protože si nemyslím, že by seděli k tomu, co nosím. U piercingu asi nemám...um...jako víc jich asi nechci, ale líbí se mi třeba labret, ale ten prej hodně ničí zuby takže...asi už žádný další mít nebudu. A šperky nosím spíš malé a míň výrazný.“* Ačkoli piercingy pro ni žádný hlubší význam nemají, tetování pro ni význam nese: *„Tak to spíše tím co se mi líbí vzhledově...třeba ta včelka je prostě cute a chtěla jsem jí jako takový symbol změny víc...protože včely přijdou s jarem. Měla jsem poslední roky fakt na hovno život...je*

*sorry...teda jakože prostě toho na mě bylo moc a teď konečně se to všechno zlepšilo i moje deprese a tak jsem chtěla takovou připomínku, že...no že po zimě vždycky přijde jaro...chápeš? Že vždycky můžeš věci řešit a že se můžou zlepšit.“*

Výběr piercingů se u Respondentky B odvíjí od toho, co ji přijde vzhledově líbivé a zároveň to, co si dokáže představit sama na sobě: „*No, asi nejvíc líbí ten v tom pupíku, protože byl můj první a už ho jako by hodně považuju za nějakou tu svojí součást, že mám prostě ty dva roky. Už si to nedokážu, že bez něj představit. Jinak nemusím moc roztahovávky nebo ty do se dávaj do kůže...mikrodermál.“* Při výběru se nechala inspirovat svým okolím a oblíbenými seriály: „*No...do toho pupíku jsem si to nechala dát protože to nebylo tak jako častý, takže to bylo i kvůli tomu abych byla zvláštní a hlavně, že se mi to i líbilo, že třeba jsem tam jsem to na někom viděla na pláži. Do toho nosu to mi přijde taky hezký, hlavně do toho chrípí...kroužek uprostřed se mi moc nelíbí, teda alespoň na mě. Taky já hodně sledovala ty čínský dramata a tam měli třeba hodněkrát propíchnutý uši a to se mi moc líbilo.“* Piercing pro ni však žádný hlubší význam nemá.

Respondentka C se inspirovat především přírodou a dává přednost realistickým motivům: „*Raději si nechám vytetovat určitá zvířata než biomechaniku, která se mi vůbec nelíbí.“* Dodává, že tetování slouží i jako vzpomínka na jejího mazlíčka: „*Miluji želvy a chtěla jsem ji mít i jako tetování a hlavním důvodem je památka na naši želvičku.“*

Velmi ucelený názor na vzhled svých tetování a piercingů má Respondentka D: „*Hlavně mám tetování pouze černobílá, protože barevná se mi nelíbí. Jinak volím spíš víc menších tetování než jedno, které se táhne přes půlku těla. Jednodušší motivy. S piercingy šetřím, protože se mi nelíbí, když jich má někdo až moc např. v obličeji, potom to úplně ztrácí význam.“* Inspiraci pak hledá v hudbě, mytologii nebo knihách. Význam pro ni body art nemá jiný než estetický a jako součást její identity, jako možnost se odlišit: „*Jediný význam, který to pro mě má je to, že tak můžu vyjádřit kdo jsem a odlišit se tím od ostatních. Věřím, že tetování nemusí mít význam. Když tě někdo vidí na ulici, vidí jen tetování, a ne význam za ním skrytý.“*

Jedním z důvodů, proč si Respondentka E nechala udělat tetování je význam za ním skrytý. Motiv si vymýšlí sama a i když se inspirovat prací různých taterů, je pro ni důležité, aby motiv, který bude zdobit její kůži byl zcela jedinečný: „*...chci aby se mi téma nejenom líbilo, ale aby mělo i nějaké význam, aby něco symbolizovalo. Tetování který se ti jenom líbí ti vydrží jenom na pár let než se ti libit přestane. Koukám třeba na*

*Pinterest a potom si podle toho dokážu vymyslet vlastní design, nebo sleduju různé tetovací studia.“ Ohledně významu mi dopověděla takto: „Piercing byla spíš jenom takové rebelie vůči rodičům, to tetování má pro mě význam určitě, to na zádech symbolizuje lidi, co mi nějak změnili život nebo zanechali nějakou stopu, posunuli mě dál. A pak mám pířko, který má symbolizovat anděla strážného, moji babičku, která má stejný jméno a tak mě má chránit. Připomíná mi ji a její lásku.“*

Respondent F se zajímá i o větší modifikace a volí tmavá a výrazná, někdy až kontroverzní témata a motivy: *„Většinou podle toho, co je mi sympatický, jestli se v tom cítím nebo ne. Třeba nostrily se mi nelíběj, to bych neunosil. Pak už jdu spíš do těch zajímavějších...jako jsou ty do ústních koutků. Dark lettering....pak defacto blackwork...spíš černobílý. Biomechanika...dotwork... Tak rozhodně je velká inspirace satanismus...pak určitě symbolika náboženská a stará alchymie....pak určitě moje koníčky, takže příroda a zvířata.“* Ačkoli je body art součástí jeho života a stylu, přikládá body artu především estetický význam: *„Hmmm...piercing je převážně jenom estetický...no a tetování, převážně z toho má hodně nějaký význam, ale taky samozřejmě estetický.“*

Další kdo se nechal inspirovat hudební skupinou je Respondent G: *„No, je to takový tribal, ale chci si ho nechat předělat. Klidně bych si to nechal udělat znovu, zase tribal, kdyby se tentokrát povedl... Nechal jsem se dost ovlivnit jedním kytaristou z mojí oblíbené metalové skupiny. Chtěl jsem kěrku, co mě on, úplně stejnou...ale nepovedla se.“* Význam tetování pro něj částečně představuje estetické hledisko: *„Chodím hodně do posilky a tak jsem chtěl něco co se ke mně bude hodit. Abych vypadal víc drsně. Ale hlubší význam to fakt nemá. Jenom to že mám rád toho kytaristu a děsně se mi to na něm líbilo.“*

Respondent H upřednostňuje poutavé a barevné tetování: *„Mám hlavně realismus a pak hlavně Neo Traditional. Ted' jsem si hodně oblíbil barvy, hlavně když je to dost...no že to poutá pozornost, vystupuje to z kůže. Poslední dvě mám v barvě.“* Při výběru motivů se inspirovuje oblíbenými počítačovými hrami: *„...mám dvě postavy z Mortal kombatu...takže dost hrama a pak věcma co vidím na jiných nebo u tatérů na Instagramu. Většinou to je něco co nějak líp znám, jako ty postavy za který rád hraju.“* K významu tetování se vyjádřil takto: *„Význam úplně ne...není to tak, že by to bylo nějak hluboký,*

*spíš prostě věci co mám rád, co mě baví. Pro mě to jsou hry nebo seriály, filmy. Třeba jako ten znak ze zaklínače...“*

Význam tetování není důležitý dle obou Respondentů z řady profesionálů, kteří body art aplikují. Například Respondentka T1 říká že: *„...tetování nemusí mít žádnéj výraz. Chodí ke mně hodně lidí, co mají tetování spojený s rodinným příslušníkem, mazlíčkem nebo zážitkem a to maj propletený s věcma co se jim prostě jenom líbí. Ani jeden typ není důležitější. Zkrášlování těla nemusí mít nějakoj hlubokej význam.“* Na druhou stranu uznává, že výběr motivu v adolescentním věku může jedinec později litovat, neboť se jeho názory či plány mohou změnit. Představuje to na příkladu vlastní osoby: *„Třeba tetování co jsem chtěla v pubertě bych teď nechtěla...jako ne že bych je teď nenáviděla, ale neměla bych místo na větší projekty. Já i ty starší co nejsou třeba tak dobře udělaný mám ráda, protože jsou spojený s nějakou vzpomínkou na tu dobu. Ty mladší na to maj jinou perspektivu...nemyslím, že by někdo litoval toho že má tetování, ale třeba jenom toho konkrétního [motiv].“*

Respondent T2 uvádí, že jeho klienti si motivy vybírají dle vlastních pocitů a představ a že tetování i piercingu může litovat později kdokoliv a v jakémkoli věku, protože se lidé neustále mění a vyvíjejí. Doporučuje opatrnost při výběru motivu.

### **Kategorie č. 3: Body art jako přechodový rituál**

*Kódy:*

- *rituál*
- *doplnění*
- *identita*
- *puberta*
- *vzdor*
- *konec období*
- *těžké období*

Tetování a piercing jsou v některých kulturách součástí přechodových rituálů. Tato kategorie se zabývá pohledem respondentů na toto téma. Otázky se zaměřily na názor respondentů, zdali je podle nich tetování/piercing formou přechodového rituálu. Zároveň byla tato otázka položena i profesionálům, kteří body art aplikují.

Respondentka A připouští, že kvůli významu jejího tetování, by tetování/piercing mohla nazývat jakýmsi přechodovým rituálem: *„Hmm...to je těžká otázka, možná i jo. Jako třeba pro mě to asi takový přechod byl, hlavně to tetování, který má být takový to ujištění změny k lepšímu. Někdo to tak může mít...možná třeba u těch lidí, co si díky tetování zakryjí jizvy po sebepoškozování. Rozhodně si myslím, že tetování i piercing je takový rituál, ať už to děláš sama pro sebe nebo třeba s nějakou kámoškou. Lidi si přece taky nechávají dělat partnerský tetování, že jo...“*

Respondentka B má podobný názor, nicméně si tímto označením není zcela jistá: *„No...o tom jsem nikdy nepřemýšlela. Ono by to asi odpovídala tomu mezníku, kdy jsem přišla do puberty. Vždycky jsem si asi něčím procházela a chtěla jsem nějakou změnu.“*

Respondentky C zastává názor, že tetování a piercing přechodovým rituálem je: *„Řekla bych, že ano. Tetování jako ozdoba těla a v dospívání by to mohlo být spojeno se zapadnutím do kolektivu. Nebo prostě jen tak, že tetování určitá osoba chce.“*

Naopak Respondentka D a Respondent G s tímto názorem zcela nesouhlasí a rozhodně by tetování nebo piercing přechodovým rituálem nenazvali.

Respondentka E je přesvědčena o tom, že pro ni tetování vždy představuje jistý přechodový rituál: *„Pro mě určitě, každý to tetování je uzavření nějaký hmsný nebo krásný kapitoly, milníku, momentu na který nikdy nezapomeneš a ukazuje že jsem si tím prošla, že jsem to zvládla, že mě to posílilo, že jsem nepadla na dno. Pro mě je to teda svým způsobem přechod a zanechání minulosti v tom symbolu, co si nesu sebou.“*

Respondent F si není jistý pojmem přechodový rituál, nicméně body art vidí jako rituál, který mu pomáhá sám sebe doplnit: *„Já to tak asi neberu, podle mě asi většina lidí takhle v rámci toho tetování...pokud to není nějaká symbolika nebo nejde o nějaký ty původní techniky tak asi nejde o nějaký přechodový rituál. Spíš je to rituál doplňování sama sebe...tak to беру já.“* Stejná názor má i Respondent H: *„Možná je to rituál, ale jako nějaký přechod to asi nevidím. Prostě jenom měníš vzhled, ale rituál je to určitě...celý ten proces.“*

Jako přechodový rituál vidí tetování a piercing i Respondentka T1, jejíž klienti často používají tetování jako oslavu uzavření nějaké životní etapy: *„Možná i jo, protože si dokážu představit, že třeba končím na střední a...čekaj mě ty dvacítky, kdy ještě budu*

*hot a chci randit a chodit do klubu tak je čas na to vyměnit šatník, nechat si udělat tetování a cool piercing.“*

Respondent T2 uznává, že by se tento pojem v případě body artu mohl použít, jemu samotnému přijde jako největší přechod aplikace tetování na viditelná místa, která se nedají zakrýt, neboť se tak člověk zavazuje k životu s určitou „značkou“.

## **8.2 DVO1: Jaké mají adolescenti povědomí o rizicích body artu?**

### **Kategorie č. 4: Aplikace body artu**

*Kódy:*

- *hygienické podmínky*
- *kvalita materiálu*
- *profesionální*
- *domácí*
- *délka rozhodování*
- *dostupnost materiálu pro aplikaci*

Jedním z argumentů rizikovosti body artu je samotná aplikace a její možná rizika, především pokud není prováděna profesionálem. Tato kategorie se tedy zaměřuje na otázky, kde si respondenti nechali body art aplikovat, zdali vždy u profesionálů, nebo si je aplikovali sami. Také se zajímá o to, jaký materiál byl při aplikaci použit. Názor na domácí aplikaci poskytli i dotázaní profesionálové.

Respondentka A přiznává domácí aplikaci piercingu, dále zmiňuje i nepříjemnou zkušenost z tetovacího studia. *„Přiznám se že ty náušnice mi píchla mamka...takovýmá těma manuálnima pistolema na nastřelení naušnic, zmáčkneš to a ono ti to propíchne ucho a rovnou nasadí naušnici. Ted' už vím, že to nebylo moc chytrý ale máma je zdravotní sestra tak snad lepší než nic ne...? Ten septum mi dělali dvakrát, poprvé sice v tetovacím salónu ale takový hovadu...sorry...jinak se to říct nedá...co sice tvrdí že má skoro třicet let praxi ale uplně mi to....zkazil. Fakt se divím že se to vůbec zahojilo. No pak už jsem šla k jedná super babě, co mi to udělala uplně perfektně a ještě to bolelo tak o sto procent míň. No a tu včelku mi dělala jedna tatérka u nás ve městě, našla jsem jí na insta a moc se mi líbily její věci...takže od profesionálky.“* Na otázku, zdali by nyní chtěla něco změnit odpověděla: *„Určitě...rozhodně bych líp hledala piercera už poprvý...protože to bych klidně zažít nemusela. Ale u tetování nic...možná až budu stará...mám ho jen půl roku ale*

*zatím ho miluju.*“ Respondentka A uvádí, že přemýšlí o další aplikaci body artu, především tetování. Nemyslí si, že se její názor na body art změní. Obvykle se dle vlastních slov před aplikací rozmýšlí několik měsíců.

Respondentka B si nechala piercingy aplikovat vždy u profesionála: *„Profesionál...mě třeba děsně vylouvali abych si to nenechala dělat u dětský doktorky, ta píchá třeba uši...protože to prej může píchnout špatně.*“ Sama by zatím nic neměnila, a přemýšlí o další aplikaci: *„Chci ještě znovu propíchnout uši. Chtěla bych i tetování, líbí se mi takový ty mandaly, ale bojím se, že si to pak rozmyslím a to už přece jenom nejde sundat, ale přemýšlím o tom.*“ Připouští, že se její pohled na body art může v budoucnu změnit, piercingy si rozmýšlí dlouhou dobu, někdy až rok.

Respondentka C si tetování i piercingy nechala aplikovat u profesionála. Další body art plánuje, ale není si jistá, co přesně si zvolí. Se svým tetováním je zcela spokojená a nemyslí si, že se její názor někdy změní. Při rozhodování je pro ni nejsložitější najít návrh, který by se jí zamlouval: *„Rozhodování trvalo asi 2 měsíce. Nejdéle totiž trval návrh tetování, který se mi dlouho nelíbil. Až když mi kamarádka nakreslila obyčejný obrázek vodní želvy, bylo rozhodnuto.*“

Domácí aplikaci je pro Respondentku D zcela nemyslitelnou věcí: *„Vždycky jsem byla u profesionála. Nikdy bych to nedělala sama, protože je to fakt špatný nápad.*“ Do budoucna plánuje další tetování a svůj názor na body art pravděpodobně nikdy nezmění: *„Mám pocit, že nezmění. Beru to jako formu sebevyjádření, což je pro mě moc důležité. Navíc většinu času tetování už vůbec nevnímám. Člověk si na ně zvykne a už o nich ani moc nepřemýšlí.*“ Co se týče rozmýšlení nad novým body artem, u piercingů je doba značně kratší, neboť nejsou dle respondentky tak permanentní.

Profesionální aplikaci vyhledává také Respondentka E: *„Mám jednoho tatéra co je i kamarád a ten mi dělal všechno, tetování i piercing.*“ Zároveň má již další návrh na nové tetování: *„Jasně, hned už mám vymyšlený i co. Ted' už jenom nechat udělat návrh a zrealizovat to. Už i přibližně vím kam.*“ Na svých tetování by nic neměnila a nemyslí si, že jich bude někdy litovat: *„Určitě ne, protože jsou symbolický tak pro mě budou mít vždycky význam, i když vyblednou nebo se budou měnit s časem.*“ O tetování přemýšlí průměrně půl roku před aplikací.

Respondent F má zkušenost s domácí aplikací v nevhodných podmínkách: „*První byl na festivalu...takže úplně otrěsný hygienický podmínky. Pak už jenom u profesionálů...na střední mi kamarádka propíchla jeden ve škole na záchodech.*“ Později se však poučil a nyní navštěvuje profesionály. V budoucnosti plánuje různé tělesné modifikace: „*Zrovna zítra jdu na další tetování. Plánuju toho dost...pokrytý celý tělo, ruce, záda, nohy....potom bych chtěl implantáty do rukou...hadí jazyk. Ohledně piercingů dvě tyčky do jazyka. Na punch, takže zvětšit, prorazit větší septum. A pak další naušnice do chrupavek.*“ Jediné, co by změnil byly podmínky prvních dvou aplikací a nemyslí si, že s modifikacemi svého těla bude někdy nespokojený. Při rozhodování je dle svých slov velice impulzivní, někdy si návrhy nechává vytetovat téměř okamžitě.

Respondent G si nechal tetování aplikovat od své kamarádky, která se tetovat teprve učila: „*Kamarádka...tetovala a měla to levný, páč začínala. ...měla něco jako malý studio v bytě, takže zase tak strašný podmínky to nebyly.*“ Výsledek však nebyl nejlepší a proto svého tetování do jisté míry lituje: „*No chci tohle nechat předělat, když to ta holka tak zkazila. Vidiš jak je to rozklepaný a křivě... Tohle bych si klidně nechal kdyby to ta holka udělala přesně podle předlohy.*“ Tetování však chce a má pocit, že jakmile bude vypadat lépe, bude s ním daleko více spokojený. Tetování si rozmyslel dva roky.

Podobnou situaci zažil Respondent H: „*První kamarádka...handpoke na ruce, ty vole...máma mě málem zabila. Kámoška to tenkrát zkoušela, když jsme spolu byly v devítce. Holky si dělali různý malý tetování ve škole. Ted' už chodím jenom do studia k jednomu týpkovi, co dělá hodně věcí z her a umí to s barvama.*“ Prvního tetování litoval a nechal ho zakrýt, neboť nevypadalo dobře a navíc zanechalo jizvu. Tetování plánuje i v budoucnosti. I přes nepříjemnou zkušenost s prvním tetováním si nemyslí, že bude nových tetování litovat.

Dostupnost materiálu k aplikaci tetování či piercingu znepokojuje Respondentu T1, především protože bývá pochybné kvality a podporuje domácí aplikace, přidává příklad své vlastní sestry, která má přístup k profesionálovi, ale volí raději vlastní aplikaci tetování: „*To nad čím mi rozum stojí je že si teda člověk najde něco co si koupí domů aby se s kamarádama potetovali ale nemaj pak už dostatek času nebo soudnosti na to aby se koukli na jedno jediný video o základech hygieny. S tou dostupností informací jako maj mi přijde že maj čas se kouknout kde to koupit, ale už ne se kouknout na video kde jim řeknou že by to asi nemuseli dělat na gauči a otírat to ručníkem. Takže to je spíš ten beaf*

*co s tím mám, protože se zbytečně modrujou a riskujou infekce. Moje sestra je taky na umělecký škole a choděj si dělat handpoke na dětský hřiště. Já ji říkala že jí samozřejmě nebudu bránit v tom aby se chodila sama tetovat ale že prostě má sestru tatěrku tak ať si ode mě alespoň vezmou rukavice a dezinfekci.“*

Respondent T2 si myslí, že by se měla dostupnost tetovacích inkoustů nějakým způsobem regulovat. Nepřijde mu správné, že i zboží určené pro profesionály může koupit kdokoli. Také varuje před kvalitou inkoustů z různých velkých online obchodů jako je Amazon.

### **Kategorie č. 5: Rizika body artu**

*Kódy:*

- *infekce*
- *alergická reakce*
- *hygiena*
- *následná péče*
- *informovanost profesionálem*
- *vyhledávání informací*
- *nezájem*
- *přehlížení*

Ačkoli je dostupnost informací o rizicích body artu snadno dostupná díky internetu, ne každý si je vyhledává. Kategorie tedy zkoumá informovanost dotázaných adolescentů zdali si informace vyhledávají, zdali jim byly informace poskytnuty před aplikací profesionály a zdali měli nějaké komplikace během aplikace nebo při následném hojení. Možná rizika vyjmenovávají i profesionálové, kteří kladou důraz na rozdíly v poměru počtu rizik při aplikaci doma.

První otázka se týkala případných komplikací během aplikace a následného hojení. Respondentka A uvádí: *„U těch náušnic asi nic moc, jedna delší dobu zlobila, občas bolela, ale teď už o ní nevím...jenom se mi blbě nasazuje náušnice, takže jí mám asi křivě nebo co. Když mi dělal septum ten chlap tak mi propíchl úplně nevhodný místo, bolelo to jak svině. Brečela jsem a pak se mi udělalo děsně blbě a málem jsem zvracela...fakt děs, naštěstí hojení docela pohoda, teda až na to, že se mi pořád kroužek obracel jakoby nahoru. Podruhý už to bylo super, skoro to nebolelo, spíš to štípalo...jako když si chceš kýchnout. A zahojilo se to úplně v pohodě a docela rychle.*

*To tetování...no bolelo to tak divně...nebylo to ani tak strašný, spíš děsně nepříjemný. První den to bolelo ale pak už to bylo jen lepší a protože to je malý tak to bylo do pár týdnů úplně zahojený.“* Potvrzuje tedy, že ani aplikace u profesionála může být provázena problémy. Není si jistá z jakého materiálu byl šperk vyroben, nicméně dodává: „...jakože vím že piercing má být chirurgická ocel a ten druhý v nose určitě byl, ale ten první asi ne, protože při čištění v peroxidu zčernal...“ Dá se tedy diskutovat o profesionalitě muže, který ji piercing aplikoval. Tetování ji bylo aplikováno za pomoci sterilních, jednorázových jehel a byl použit EU schválený inkoust.

Další otázka se týkala informovanosti o rizicích aplikace. Respondentka A: „*Tak jak jsem říkala tak koukám třeba na různé youtubery co se zajímají o modifikace a ti většinou varujou před tím, co se může stát, když si pícháš piercingy doma sama. Třeba o tom, co všechno může být problém u tetování jsem ani nevěděla. A samozřejmě ti správný tatér nebo piercer řekne na začátku, co můžeš čekat a kdy třeba jít k doktorovi.*“ Informace si tedy sama aktivně vyhledává.

Respondentka B uvádí, že žádné komplikace při aplikaci ani následném hojení neměla. Říká, že ji piercer řekl, co má dělat během hojení: „*No, já jsem měla zrovna takovýho staršího pána, takže ten mi říkal, že se vlastně nemůže nic stát, když budu dodržovat, co mi říká. Tudiž pravidelně s tím hýbat, čistit to a nekoupat se třeba v bazénu než se to zahojí. A samozřejmě říkal, že pokud se tam vytvoří zánět tak mám jít k doktorovi.*“ Při rozhovoru s Respondentem T2 bylo otevřeno téma hojení piercingů, ten však hýbání s čerstvým piercingem označuje za mýtus, který v mnoha případech spíše uškodí. Je tedy možné pozorovat mezigenerační propast mezi profesionály, kteří piercing aplikují. Respondentka B si je také vědoma rizik spojených s domácí aplikací: „*Při domácí aplikaci hrozí to, že si to píchneš špatně, může to víc krváčet...může se to zanítit, když to dělaj v nehygienickejch podmínkách. Mě třeba máma říkala, že já kamarádka propichovala uši špendlíkem do brambory.*“ Materiál šperku použitého při aplikaci označila za chirurgickou ocel.

Ani Respondentka C neměla žádné potíže s piercingy nebo tetováním, je si jistá kvalitou použitého materiálu a uvádí, že o rizicích má sice jistý přehled, nicméně ji profesionál o možných rizicích vůbec neinformoval a ona sama na ně žádný důraz nekladla.

I přes velký počet tělesných modifikací neměla žádné komplikace ani Respondentka D: „*Nikdy. Mám výhodu, že se mi vždycky vše hojí snadno a poměrně rychle.*“ To může vypovídat o dobré informovanosti a péči o nová tetování/piercing a samozřejmě vyšší schopnosti těla se bránit infekcím. Informace o rizicích si respondentka vyhledávala ještě před první aplikací: „*Vždycky když jsem něco z body art zvažovala, zjišťovala jsem si o tom informace, abych znala všechna pro a proti.*“ Jelikož ji byl body art aplikován vždy u profesionála je si jistá kvalitou použitého materiálu.

Respondentka E uvádí jako jedinou komplikace bolestivost tetování při aplikaci bílé barvy: „*U piercingu nic nebylo, ale to tetování na boku děsně bolelo hlavně u bílé barvy, to jsem brečela jak želva a pak se to huř hojilo. Jinak nic.*“ Před aplikací ji byla vždy informována o rizicích a to i přesto, že pokaždé navštěvuje stejného tatéra: „*Před aplikací mi bylo vždycky všechno vysvětleno, že můžu mít alergickou reakci, nebo můžu mít nějakou bakteriální infekci, hlavně když se o to nebudu starat. Určitě jsem měla přehled o tom, co se může pokazit.*“ I ona si je jistá kvalitou použitých materiálů.

I přes dvě první domácí aplikace v nehygienických podmínkách neměl Respondent F žádné komplikace: „*Překvapivě se mi všechno dobře hojilo.*“ Vyhnul se tak případné infekce, která je u domácí aplikace v podobných podmínkách časté. Při profesionální aplikaci mu byly poskytnout všechny informace: „*Ve studiu mi všechno vysvětlily...že to může hnisat, že se to může zanítit. Doba hojení taky většinou. A řekli mi jak to mám čistit a čím a že když se bude něco dít tak mám jít spíš za nima než za doktorem.*“ U profesionála byl použit kvalitní materiál, nicméně při prvních dvou aplikacích byl použit zavírací špendlík, který byl opálen nad zapalovačem.

Tetování Respondentovi G aplikovala kamarádka, která začínala tetovat, podmínky by se tedy dali označit, za lepší než při běžné domácí aplikaci, nicméně na rozdíl od certifikovaných profesionálů v tu dobu nepodléhala žádným nařízením. Aplikace i hojení se obešlo bez komplikací. Kvalitou použitého inkoustu si není zcela jistý.

Komplikacím díky domácí aplikaci se však nevyhnul Respondent H: „*Ted' už ne, ale to první se hojilo fakt blbě. Zůstala mi i jizva a celý se to tak rozjelo...ted' už to neuvidíš je to pod tím znakem ze zaklínače.*“ Při detailnějším pohledu na jeho

předloktí je pod tetováním možné zaznamenat nehezkou jizvu, která je skryta v novém tetování. Respondent má dobrou představu o možných rizicích: „*Infekce, alergická reakce...celkem blbě se hojí červená barva. Tatér mi to všechno vysvětlil, teď si říkám, že mám docela štěstí, že se mi to první nezanítilo nebo jsem něco nechyt z té jehly.*“ Je si vědom jakému riziku se při domácí aplikaci vystavil. Materiál použit při první aplikaci byl také nevyhovující: „*Inkoust...to první...to byl nějaký inkoust co kamarádka sehnala na internetu, kde to kupovala netuším. Jo...a jehlu měla ze stejného shopu. Měla jen jednu tak ji vždycky pálila zapikem.*“

Před domácí aplikací varují oba dotázaní profesionálové. Respondent T2 uvádí, že mu mnohokrát do studia přišel někdo, kdo si piercing nechal udělat laikem a když se objevily komplikace tak si přišel pro radu. Varuje i před běžnými náušnicemi v ušním lalůčku, neboť se může stát, že jehla projde nějakou větší cévou a dojde ke krvácení. Zároveň si všímá, že se množí případy, kdy mu klienti říkají, že si i složitější a v některých případech ohrožující piercingy dělali doma, například v případě piercingů jazyka může dojít až k masivnímu krvácení. Respondent T1 uvádí rozdíl mezi riziky profesionální a domácí aplikace: „*Komplikace co se stanou i u mě jsou třeba ty reakce na materiál. Třeba jednou za čas tak dvakrát do roka se najde někdo kdo má alergickou reakci na tu ochranou fólii, která se tam dává po tetování. Nebo reakce na nějakou dezinfekci nebo na nějakou barvu, na červenou nebo žlutou. Mě se ještě nestalo, že by někdo měl infekci...ale to je i téma lidma co ke mně choděj na tetování. Infekce je rozhodně číslo jedna co se může stát, když si to děláš doma. ...taky se tam stává nějaké přenos onemocnění jako je žloutenka protože třeba použijou stejnou jehlu na víc lidí. Vono se toho může pokazit hrozně moc, akorát to hodně lidí prostě neberou vážně. ...já jsem na hygienu vysazená. I lidi co maj licenci můžou mít tu hygienu v otřesnym stavu. Třeba sahaj v rukavicích na který je i ta krev na věci kolem nebo na telefon a to je prostě...děs. To je vidět že si to někdo dělal doma, protože buď jim to vypadá ven což je ta nejlepší varianta, nebo je ta druhá věc což se stává častěji, že maj prostě rozteklej inkoust a zůstane jim jizva. Tou jehlou můžeš tu kůži otevřít jako skalpelem a zůstane ti rozčvachtaná hnusná rána.*“ Upozorňuje však na to, že ani u profesionála není zaručené hygienické prostředí.

### 8.3 DVO2: Jakou roli v rozhodování adolescentů o aplikaci body artu hraje prostředí?

#### Kategorie č. 6: Body art a role prostředí adolescentů

*Kódy:*

- *rodina*
- *média*
- *vrstevníci*
- *okolí*
- *veřejnost*
- *dostupnost*
- *internet*
- *influenceři*

Adolescenti jsou často ovlivňováni prostředím, ve které vyrůstají. Hledají svou identitu a napodobují své idoly. Prostředí a jak často se s body artem setkávají, tedy hraje zásadní roli při výběru body artu. Pokud je body art běžný u rodinných příslušníků a vrstevníků, zvyšuje se šance, že i adolescent po takovémto doplnku zatouží a je větší šance, že jejich rodiče nebudou proti a povolí aplikaci ještě před dovršením plnoletosti. Mnoho výzkumů také ukazuje, že náctiletí mají tendenci napodobovat chování, které vidí na sociálních sítích a hledají uznání u svých vrstevníků v období, kdy se odpoutávají od rodiny.

Na otázku, kde vidá body art nejčastěji odpověděla Respondentka A takto: *„Kromě toho, že dneska má kérku už úplně každé na ulici? No asi na insta a tiktoku, ale poměrně všude. Dneska má tetování hodně lidí, třeba zpěváci co poslouchám a tak...jo a kousek ode mě bydlí takovej mladej kluk...no kluk...asi přes třicet a ten má potetovaný celý obličej. Vypadá to jako takový to tetování co maj třeba Maorové. Viděla jsem jak na něj občas čučí babky z okolí ale vypadá docela sympaticky, hlavně už u sebe má svého malýho kluka, ještě batole.“* Z její odpovědi lze vyčíst, že si všímá i negativních reakcí od starší generace. V její rodině se nenachází nikdo, kdo by měl nějakou tělesnou modifikaci, kromě běžných náušnic. To však neplatí o jejích vrstevnících: *„Hodně z nich, ve třídě taky. Kamarád má jedno tetování na předloktí, kamarádka má piercing v pupíku...další má asi tři tetování. Hodně lidí má různě propíchaný uši a tak.“* Mimo jiné

také sleduje obsah zaměřený na body art na internetu: „*Tak zmiňovala jsem Rolyho...pak ještě další youtuberky a pak pár tatérů z české republiky na insta, abych věděla, co dělají a jak jejich tetování vypadají i po čase, kdybych ještě chtěla nějaký další tetování.*“

Podobnou odpověď na otázku, kde vídají osoby s body artem odpověděli i Respondentky B, C, D i E. Všechny odpověděly, že body art je v současné době tak běžný, že jej vídají téměř každý den, v letních obdobích o to více. U Respondentky B má v rodině tetování otec a také sestřenice, se kterou se často vídá. Co se týče vrstevníků odpověděla takto: „*Ve škole mám teď holčinu co si nechala potetovat krk, nějaký hvězdičky...ta si to nechala vytetovat protože nevěděla co jinýho. A pak lidi s piercingem v nose.*“ Na sociálních sítích není příliš aktivní a tak se s tématem body artu často neseťkává v prostředí internetu.

Respondentka C má v rodině několik osob s tetováním a její přátelé mají téměř všichni piercing či tetování. Na internetu se s body artem setkává velmi často. Podobně je na tom Respondentka D, která uvádí, že její matka si nechala udělat tetování své první tetování společně s ní. Přátele má především z různých subkultur, které jsou spojeny s tetováním a piercingem, má kolem sebe tedy mnoho vrstevníků s tělesnými modifikacemi. Na internetu sleduje mnoho osob z metalové subkultury, které mají tetování či piercing a také několik tetovacích studií, kterými se ráda inspiruje: „*Na Instagramu sleduji hodně lidí z metalové subkultury, kteří mají tetování i piercingů plno.*“

Pro Respondentku E byl při rozhodování pro tetování důležitý především její strýc, který má tetování, které vždy obdivovala a nyní má tetování i její sestřenice. Mnoho z jejích přátel má tetování či piercing. Na internetu a sociálních sítích se s body artem setkává často: „*Tatéry a možná nějaký influencery, kteří mají tetování, ale já to moc nevnímám a přímo někoho kdo o tom mluví asi ne.*“

Respondent F uvádí, že se s body artem setkává především v rámci různých kulturních akcí: „*...a pak na festivalech tam se to koncentruje.*“ V rodině byl první, kdo měl nějakou formu body artu, až poté se i jeho dva starší bratři rozhodli pro tetování. Má mnoho kamarádů a známých, kteří mají tělesné modifikace, v některých případech se jedná i o méně časté formy jako je split jazyka (rozříznutí po délce). Na sociálních sítích sleduje mnoho tetovacích studií a influencerů, kteří buďto o body artu mluví, či ho mají.

Další místo, kde je možné se setkat s body artem uvedl Respondent G: „*Kluci z posilky maj hodně tetování. Ty co zvedaj mrtvej tah maj hodně kérek, hlavně na rukách.*“ V jeho okolí není mnoho osob s tetováním či piercingem, pouze přátelé z posilovny. Uvádí, že na Instagramu sleduje především bodybuildery, kteří mají tetování.

I Respondent H se setkává s body artem všude ve svém okolí: „*Všude, hlavně na koncertech a festivalech. Ale jinak všude, různě...když se koukneš na lidi kolem vždycky najdeš někoho.*“ Ani on nemá v rodině nikoho, kdo by měl nějakou formu body artu. Mezi přáteli však najde mnoho osob s tetováním, stejně tak je tomu u jeho spolužáků. O body art se aktivně zajímá i v internetovém prostředí: „*Sleduju svého tatéra a ještě pár lidí co tetujou v republice. A pak ostatní lidi co maj třeba kérky ale nemluví o tom....hodně youtuberů má tetování.*“

Respondentka T1 upozorňuje především na to, že se na sociálních sítích objevují videa mladých lidí, kteří si dělají tetování doma v naprosto nevyhovujících podmínkách, což může inspirovat jiné: „*...já teda nemoralizuju, ale někdy teda na to koukáš a říkáš si že dělaj něco co by neměli. Komentovala jsem třeba když jsem viděla tytku tetovat se maskarou. To jako to jsem komentovala...protože takovej bizár jsem už dlouho neviděla. To co já vidím jako takovej blbej trend u těch mladejch dneska je asi to že chtěj všechno hned a je to trend současný doby. A trend doby je i to, že chtěj tetování na hodně viditelných místech. Já si nemyslím, že by hned čerstvě 18cti letý měli chodit na hřeby rukou, na krk na obličej...to mi přijde hrozně extrémní.*“ Mimo jiné ji přijde, že adolescenti vyrůstající v současnosti mají tendenci volit viditelnější tetování bez ohledu na možné následky.

Podobný názor má i Respondent T2, který se s podobnými videi setkává také. Uvádí, že mnoho osob je v dnešní době potetovaných nebo mají piercing a že se tyto formy zkrášlení pomalu stávají běžnou součástí života. Je rád, že stereotypy okolo body artu mizí.

## 8.4 DVO3: Jaká je spojitost mezi body artem a automutilací?

### Kategorie č. 7: Bolest a body art

*Kódy:*

- *bolest*
- *strach*
- *nutné zlo*
- *adrenalin*
- *individualita*
- *uvolnění*
- *terapie*
- *rituál*

Aplikace body artu může být značně bolestivá. Jde o zásah, při kterém se poškozují kůže a je doprovázena bolestí, která se liší u každého jedince na základě biologických i psychologických předpokladů. Někteří jedinci snášejí bolest lépe než jiní, ať už kvůli vysokému prahu bolesti nebo psychické odolnosti. Při opakované aplikaci body artu je tedy motivace silnější než strach z bolesti. Respondenti odpovídali na otázku, co pro ně bolest při aplikaci znamená a jak ji vnímají.

Respondentka A se s bolestivostí aplikace body artu těžko vyrovnává, což je ovlivněno i předchozí negativní zkušeností: *„Já jsem posera, to ti řeknu hnedka narovinu. Dost jsem se bála a třeba po tom prvním septu se mi úplně klepaly kolena, když jsem šla na to další. Kdyby to šlo s umrtvením tak neváhám, nemám bolest ráda, ale říkala jsem si že to tetování vydržím, když je to sotva půl hodinky na celou session.“*

Bolest jako cenu za modifikaci vzhledu chápe Respondentka B: *„Já jsem to vnímala tak, že ten piercing chci a tak tu bolest musím vydržet. Nejbolestivější byl ten nos, pak ten pupík a o uchu jsem ani nevěděla. Je to spíš nutný zlo...něco co musím vydržet.“*

Respondentka C poukazuje na fakt, že různé části těla jsou různě citlivá na bolest: *„Záleží jaké místo si vybereš pro tetování. Kdo ti tetování provádí, jaký máš práh bolesti. Extra velkou bolest jsem nepocítila, po chvíli se sval otupí a už to nebolí.“*

I Respondentka D vnímá bolest jako něco, co k aplikaci body artu prostě patří: *„Vnímám ji jako nutné zlo. Nejsem fanda bolesti, ale za výsledek mi to stojí.“*

Respondentka E vidí bolest nejenom jako součást procesu ale i jako něco vzrušujícího na cestě k novému body artu: *„Adrenalin, obrovský adrenalin. Když chci zažít adrenalin, tak jsou na tetování nebo piercing. Ta bolest ve mně evokuje nějaký nadšení, skoro jako bych si to užívala, když to tak blbě řeknu. Prostě si přijdu jako plátno na který se umělec vyjadřuje.“*

Jako součást a jakýsi rituál, kterým se stává aplikace body artu vnímá bolest Respondent F: *„Je to součást toho...defacto rituálně. Každý piercing je takovej rituál, v pozitivním směru to vnímám, je to prostě součást toho procesu. Možná ten první byl....že prostě ta bolest je nutný zlo ale teď jako starší to beru jako součást toho.“* Také dodává, že s každou další aplikací si na bolest více zvyká a již ji tolik neprožívá.

Respondent G nepřipouští, že by jej bolest při aplikaci nějak ovlivňovala: *„No nejsem žádná sračka, skoro jsem to necítil. Nijak mi to nevadilo, skoro to bylo příjemný.“* Dokonce ji označuje za svým způsobem příjemnou.

Respondent H bolest do jisté míry vnímá pozitivně: *„Bolest k tomu patří. A vlastně je to uvolňující...jak najedou endorfiny. Prostě u toho vypneš a nemyslíš na nic jinýho a pak seš takovej...uvolněnej.“* Označuje ji za druh „terapie“.

## **Kategorie č. 8: Body art a automutilace**

*Kódy:*

- *potvrzení*
- *vyvrácení*
- *alternativa*
- *stereotyp*
- *uvolnění*
- *psychická onemocnění*

Jak již bylo nastíněno ve čtvrté kapitole, pedagogika a psychologie v minulosti spojovala body art se sebepoškozováním a mnohé výzkumy se zaměřovaly na korelaci mezi automutilací a tetováním/piercingem. Tato kategorie se zaměřuje na názor respondentů na toto tvrzení, zdali oni sami vidí body art jako formu sebepoškozování,

nebo zdali s tímto názorem zcela nesouhlasí. Na tento stereotyp byla dotázána i tatérka, která svolila odpovědět i na tuto otázku.

Na otázku, zdali mohou někteří lidé vyhledávat body art právě kvůli bolesti odpovídá respondentka A takto: „*Tak lidi jsou různý že jo...ale možná i jo, kámoš třeba říkal, že je to takový adrenalin, ale pokud vím, tak jemu to jednou úplně stačilo...*“ Zdali to může být forma sebepoškozování si není jistá, ačkoli některé formy piercingu ji přijdou, že by do této kategorie mohli spadat: „*To je asi kravina ne? Jakože možná že to někdo má jako možnost prožít nějakou bolest, ale to budou spíš ty co se nechaj propíchnout klidně padesáti jehlama nebo se nechaj zavěsit na háky. Já spíš slyšela o lidech, co si díky tetování můžou schovat jizvy a je to taková terapie. U mě to rozhodně není o bolesti...jak jsem říkala jsem posera.*“

Respondentka B má pocit, že některé velmi bolestivé typy piercingu jsou vyhledávané kvůli bolesti: „*No, tak určitě, že jsou i piercingy do bradavek nebo do pohlavního orgánu tak mi přijde že už to není jenom o to estetickým výsledku, ale možná i o bolesti. Jako když vidím někoho kdo má 50 piercingů tak už si říkam že musí jít i o tu bolest, ne...*“ Nicméně si nemyslím, že právě piercing je formou sebepoškozování, neboť má sebepoškozování spojeno spíše s následným studem: „*To je takový...jako on se asi sebepoškozuj, ale je to od profesionálem takže tam asi nevzniká nějaký poškození. Já to sebepoškozování beru jako že si chce někdo ublížit, ale pak to schovává, zatímco tohle lidi ukazujou rádi.*“

Respondentka C uvádí, že možné, že někteří jedinci podstupují aplikaci kvůli bolesti. Naprosto ale odmítá názor, že se jedná o sebepoškozování: „*...určitě tetování ani piercing není styl poškozování ,je to pouze zkrášlení části těla.*“

Jako formu sebepoškozování vidí body art Respondentka D, sama body art sebepoškozováním nazývá: „*Určitě může. Jsou typy lidí, kteří tu bolest mají rádi, nebo se rádi trestají. Co si většina lidí neuvědomuje je, že body art je forma sebepoškozování.*“ Na otázku, co by odpověděla někomu, kdo spojuje sebepoškozování s body artem by odpověděla: „*Je to pravda*“

Respondentka E přiznává, že body art vyhledává kvůli bolesti i do jisté míry ona sama: „*Určitě, do jistý míry i já. Asi každý kdo má tetování do jistý míry určitě.*“

S názorem, že jde o sebepoškozování však nesouhlasí: „*Nic asi, je to zastaralý názor, vždycky se někdo najde ale rozhodně to není pravidlo.*“

O možnosti vyhledání body artu kvůli bolesti je přesvědčen i Respondent F. Myslí si však, že osoby, které se sebepoškozují volí spíše jiné formy: „*To jsou většinou mentálně nestabilní lidi, co se nechaj poškozovat piercingama...ale vlastně je to blbost, protože ty lidi si najdou vždycky nějaký jiný způsoby jak si ublížit.*“

Respondent G uvádí, že jemu je bolest při aplikaci příjemná, a tak to mohou vnímat i jiní: „*Jak říkám, mě je to tak nějak příjemný takže myslím, že i jiní lidi maj ten pocit při tetování rádi.*“ Sebepoškozováním by však body art nenazval: „*To není sebepoškozování...ani moje babička to tak nevidí a tý se to nelíbí.*“

Dle Respondenta H je bolest jednou z motivací pro další aplikaci: „*Jak jsem říkal, ta bolest k tomu patří takže kdo se nechává tetovat tak prostě hledá i tu bolest. Je to komplexní...pro mě skoro jako terapie...pokud to dává smysl.*“ Označení body artu jako sebepoškození se brání a předkládá názor, že v takovém případě by měly být označeny za sebepoškozování i jiné zásahy, kdy se narušuje tělesná integrita: „*To si myslí i mamka, říká že si ničím tělo, ale tak to není. To že to bolí přece neznamená, že je to sebepoškozování. Lidi si nechaj dělat plastický operace a tomu nikdo sebepoškozování neříká. Přijde mi, že si to myslej hlavně starší lidi.*“ Tento názor pokládá za stereotyp.

Respondentka T1 k tomu tématu uvádí: „*Tetování se používá jako alternativa sebepoškozování. Spousta lidí za mnou chodí s tím, že přešli ze sebepoškozování na tetování protože je to zdravější alternativa. Do nějaký určitý míry to tak je. Já si nemyslím, že je špatně to používat jako alternativu k sebepoškozování, protože to je taky cesta k tomu jak si pomoct. Jednak třeba zakrýváme jizvy, ale taky to může pomoct z nějakýho bouřlivějšího období v životě. Je to možnost jak si nějak pomoct. Lidi co maj nějaký špatný období, třeba je šikanujou nebo jsou queer tak se tím můžou uvolňovat.*“ Bolest jako nutnost při aplikaci však nevidí a nebrání se využití anestetických krémů: „*Já jakože...já nemám ráda ten názor že si člověk musí tetování zasloužit, že si to musí protrpět. Každý jsme strašně individuální a ten práh bolesti máme nastavenej jinde, ty nervový zakončení jinak citlivý. Takže si nemyslím že je špatný, když si řekneš že to chceš zkusit jinak...nějakej umrtvovací krém, to teda nejde u všech... Jako tetování bolí co si budeme, já jsem třeba bolestínek co se tetování týče a to mám pocit, že mám práh bolesti docela vysoko. Ještě se mi nestalo, že bych s někým nedokončila tetování, já vždycky už od*

*začátku se ptám těch lidí, ujišťuju se. Je blbý takový to, když někdo říká, že ho to vůbec nebolelo a nadává ostatním do sraček jenom protože nevydrželi sedět celý den. Zase na druhou stranu mi přijde děsný to jak se teď nechávají lidi dávat do celkový narkózy, aby se mohli nechat potetovat. To je úplná blbost...protože narkóza je docela velké zásah...je to jen modifikace krásy. Navíc s tím klientem nemůžeš komunikovat a tohle mi přijde odosobněný.“ Některá formy vyhýbání se bolesti ji přijdou však až moc extrémní a sama říká, že bolest se při aplikaci dá lépe zvládnout díky komunikaci s klientem.*

Respondent T2 se k tomuto tématu odmítl jakkoli vyjadřovat.

## 9 Shrnutí výsledků výzkumného šetření

### **HVO: Co motivuje adolescenty k opakované aplikaci vybraných forem body artu?**

Jak již bylo řečeno, motivace je velmi variabilní a subjektivní, což potvrzují i data získaná rozhovory s adolescenty. Jejich náhled na vlastní motivaci se velmi lišila, nicméně u všech má body art především estetickou funkci a to i v případě, že je motivuje potřeba body artem vyjádřit hlubší význam. Pro některé má body art funkci pouze estetickou, pro jiné se tato funkce spojuje s potřebou vyjádření své vlastní identity. Jako součást své vlastní identity a možnost vyjádření označuje body art více než polovina respondentů. Tetování a piercing se tak stává možností upravit svou body image. Hluboký význam především tetování má pro čtyři respondenty. Nejčastěji body art využívají k vyjádření vlastního životního příběhu nebo jako možnost zachytit vzpomínku na blízké osoby či mazlíčky.

Motivy a témata adolescenti pro svá tetování či piercing hledají všude kolem sebe, značně tedy čerpají z prostředí, ve kterém se nachází a to včetně online prostředí. Ačkoli jsou pro ně důležité originální návrhy a jejich jedinečnost, inspiraci pro ně čerpají od jiných a to prostřednictvím Instagramu či Pinterestu. Čtyři respondenti se o body art aktivně zajímali ještě před vlastní aplikací body artu, pro některé tomu tak bylo již od dětství.

Jako přechodový rituál by body art označila polovina adolescentů, přičemž další dva by body art a proces jeho aplikace označili za určitý rituál, nejsou si však jistí, jak by pojmem přechodový rituál. Dva respondenti tento názor úplně zavrhnou.

### **DVO1: Jaké mají adolescenti povědomí o rizicích body artu?**

Aplikace tetování/piercingu přináší jistá rizika, která se zvyšují při domácí aplikaci, jak bylo uvedeno i dotázanými profesionály, kteří před domácí aplikací varují. Jedné respondentce a třem respondentům byl první body art aplikován laikem v nevhodném prostředí, čímž se vystavili případným rizikům. Je však jasné, že se následně poučili a nyní vyhledávají aplikaci u profesionálů. Ostatní volili aplikaci u profesionála hned u prvního piercingu, všichni čtyři jako první modifikaci zvolili piercing a to nejčastěji do různých částí ucha.

Žádný z respondentů tělesné modifikace nelituje, nicméně by například změnili provedení u prvních modifikací a to většinou kvůli nehygienické aplikaci nebo kvůli

nespokojenosti s výsledkem, který byl způsoben aplikací od laika. Žádný z respondentů si nemyslí, že se někdy v budoucnosti razantně změní jejich pohled na body art i když zcela tuto možnost někteří z nich nepopírají.

Informovanost respondentů o možných rizicích je dobrá, buď si informace sami aktivně dohledávají nebo jim byly poskytnuty profesionálem, který jim tetování/piercing aplikoval. Pouze jedna respondentka přiznává, že rizikům nepřikládá velký význam, což může vést i z toho, že aplikaci vyhledává zcela vždy od profesionálů, což může působit jako ujištění o minimalizaci možných komplikací.

## **DVO2: Jakou roli v rozhodování adolescentů o aplikaci body artu hraje prostředí?**

Z odpovědí respondentů jasně vyplývá, že se s body artem setkávají téměř každý den. Je tedy jasné, že výskyt body artu ve společnosti se stále zvyšuje s tím, jak se body art odděluje od předchozích stereotypů. Tomu napomáhají i celebrity a vysoce postavení lidé, kteří si nechávají dělat tetování nebo mají piercingy. Všichni respondenti mají kolem sebe vrstevníky, kteří mají nějakou formu tělesné modifikace a to i v případě respondentů, kteří jsou ještě stále nezletilí. Ukazuje se tedy, že v současnosti je již běžné mít tetování a to i u osob, které nedosáhly zletilosti a měli tedy povolení od zákonných zástupců, až na ty, kteří si první tetování aplikovali sami či za pomoci jiné nekvalifikované osoby.

Velkou roli hraje i internet a sociální sítě, kde je možné setkat se s body artem doslova na každém rohu. Sedm z osmy respondentů sleduje na sociálních sítích někoho, kdo má tetování či piercing. Stejně tak přítomnost body artu na sociálních sítích potvrzující dotázaní profesionálové, kteří však varují před videi, na které je zobrazena domácí aplikace a mohou se stát inspirací pro jiné, kteří budou takový postup imitovat.

## **DVO3: Jaká je spojitost mezi body artem a automutilací?**

Bolest je součástí procesu aplikace tetování či piercingu. Zatímco pro některé respondenty je bolest nutným zlem, nebo formou ceny za esteticky líbivý výsledek, někteří přiznávají, že je jim bolest v rámci tohoto procesu příjemná, nebo ji vnímají jako rituál, jehož výsledkem je nová modifikace vzhledu. Tři respondenti dokonce označují bolest za součást motivace pro aplikaci tetování či piercingu, zřejmě v důsledku vyplavování endorfinů, kterými se tělo brání bolesti.

Stejní tři respondenti se brání označení body artu jako formy sebepoškozování. Ostatní s tímto názorem buďto souhlasí úplně, pouze do jisté míry a to třeba u piercing play, nebo jej zcela vyvrací.

Respondentka T1 uvádí, že má klienty, kteří si pomocí aplikace tetování pomáhají od stresu a volí tetování jako alternativu sebepoškozování, neboť je výsledek esteticky přitažlivý a zároveň je jim tato služba poskytována v hygienickém prostředí. Ona sama na takovémto řešení potřeby pocítit bolest nevidí nic špatného, naopak ji to přijde jako vhodná alternativa na cestě k uzdravení.

## 10 Reflexe

Diplomová práce se zabývá motivací adolescentů k vybraným formám body artu. Cíl práce byl naplněn, výzkumné otázky byly zodpovězeny v dostatečné míře. Ačkoli má výzkumné šetření mnoho limitů a to především, protože zkoumá takto subjektivní a obsáhlé téma, přináší vhled do problematiky. Vhled přináší nejenom řešerše věnující se třem hlavním pohledům na body art ale i výzkumné šetření, které práci obohacuje o pohled samotných adolescentů.

Ačkoli byl cíl práce naplněn, výzkumné šetření by bylo zapotřebí provést ve větší míře s větším počtem respondentů, aby bylo možné výsledky výzkumu generalizovat. I tak výsledky přináší vhled na motivaci respondentů a jejich zkušenosti s body artem. Největší problémem výzkumného šetření je nejenom malý počet respondentů, ale také nedostatek času a prostředků pro rozsáhlejší a hlubší výzkum. Největší překážka se objevila při hledání respondentů. Někteří respondenti ještě nedosáhli plnoletosti a tak bylo zapotřebí informovaného souhlasu od zákonných zástupců. Problémem se stalo i samotné vyhledávání respondentů, téma zvolené pro diplomovou práci se stalo překážkou v komunikaci s řediteli středních škol. V rozhovorech se objevuje téma bolesti a sebepoškozování, což zapříčinilo odmítnutí ze strany středních škol ve chvíli, kdy bylo požádáno o možnost promluvit k žákům nebo jinak kontaktovat s prosbou a to i přesto, že by jejich zákonní zástupci souhlasili.

Mohlo by se zdát, že je část práce věnovaná výzkumnému šetření poměrně menší než ta věnovaná teoretickému základu. Obsah práce byl záměrný, výzkumné šetření slouží v tomto případě především jako doplnění teoretického základu. Práce je tedy orientována spíše cestou řešerši a zkoumání odborných textů a definicí pojmů.

Průběh samotných rozhovorů a následná analýza dat probíhala bez větších problémů, tedy až na časovou tíseň, která byla způsobena odřeknutí spolupráce ze strany jedné střední školy a zároveň zákaz ze strany ředitelky jiné střední škole poté, co měla možnost projít si otázky k rozhovorům a to i přesto, že zákonní zástupci s rozhovorem souhlasili. Rozhovory byly vedeny tak, aby dávaly možnost respondentům kdykoli odstoupit a zároveň i následně upravovat míru poskytnutých informací. S některými respondenty byly domluveny až tři schůzky, při kterých měli možnost provést revizi poskytnutých informací a provést úpravy.

Další překážkou se stalo samotné shánění respondentů z řad profesionálů, kteří body art aplikují. Starší generace profesionálů neměla žádný zájem účastnit se rozhovoru. Ke konci byla tedy možnost provést rozhovory pouze s mladšími profesionály, přičemž jeden z nich uplatnil možnost odmítnout nahrávání rozhovoru, a proto je v práci pouze parafrázován. Stejný respondent také odmítl mluvit o čemkoli, co by se týkalo sebepoškozování, což snížilo počet použitých dat při interpretaci.

## 11 Závěr

Tématem diplomové práce je motivace adolescentů k vybraným formám body artu, přesněji jde pak o tetování a piercing, které jsou v naší společnosti nejrozšířenější. Téma práce bylo vybráno na základě spojení oborů sociální pedagogiky a sociální a kulturní antropologie a má za úkol podpořit debatu o větším propojení těchto předmětů a to především v případě přímé pedagogické činnosti. Práce měla mimo jiné za úkol poukázat na rozdíly v chápání témat jako je body art z pohledu různých vědeckých disciplín. Hlavním cílem bylo označit motivaci adolescentů na opakovanou aplikaci body artu, tento cíl práce byl naplněn.

Na základě získaných informací od respondentů se v rámci výzkumného šetření došlo k následujícím závěrům. Motivace je velmi subjektivní a variabilní, nicméně se objevují podobnosti u respondentů, ačkoli je motivace subjektivní, vždy se objevuje i motiv estetické funkce tetování či piercingu. Dá se tedy říci, že je pro adolescenty tetování či piercing možností hledání vlastní identity a zároveň může body art sloužit jako možnost, jak zapadnout mezi své vrstevníky. Všichni respondenti vypověděli, že mají jejich vrstevníci také různé formy body artu. Zároveň se potvrzuje, že jsou adolescenti ovlivňováni svým okolím. Před ovlivněním v negativním smyslu varují i dotázaní profesionálové, kteří upozorňují na dostupnost materiálu pro aplikace tetování/piercingu.

Výsledky také ukazují, že i přes stereotypy spojené s body artem v minulosti, se tetování/piercing dá považovat v současnosti za formu přechodového rituálu, především nyní, když se body art normalizuje z pohledu veřejnosti. Závěrem tedy zůstává, že funkce tetování se v naší společnosti limituje především na estetickou funkci. Jak ale bylo řečeno i několika respondenty, pro některé je body art nejenom možností být sami sebou, utvářet svou identitu ale také zaznamenat na své kůži důležité okamžiky ve svém životě a pro některé se aplikace stává vlastním rituálem.

## Seznam použité literatury a zdroje

- Atkins, R. 1990. *ArtSpeak : A Guide to Contemporary Ideas, Movements, and Buzzwords, 1945 to the Present*. Abbeville Press.
- Blair, L. 2007. Tattoos Teenagers: An Art Educator's Response. *Art Education* 60: 39–44. Available from: <http://www.jstor.org/stable/27696239> [12.6.2024]
- Blatný, M. (ed.) 2016 *Psychologie celoživotního vývoje*. Vydání první. Praha: Univerzita Karlova.
- Blatný, M. 2010. *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Praha: Grada.
- Blay, M., Hasler, R., Nicastro, R. et al. Body modifications in borderline personality disorder patients: prevalence rates, link with non-suicidal self-injury, and related psychopathology. *Borderline personality disorder and emotion dysregulation* 10. Available from: <https://doi.org/10.1186/s40479-023-00213-4> [12.6.2024]
- Brown, B., V. Kuulei Berndt 2023. *Body Art*. Emerald Publishing Limited.
- Carr-Gregg, M. 2012 *Psychické problémy v dospívání*. Praha: Portál.
- Claes, L., W. Vandereycken, H. Vertommen 2005. Self-care versus self-harm: piercing, tattooing, and self-injuring in eating disorders. *European Eating Disorders Review* 13: 11-18. Available from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/erv.612> [12.6.2024]
- Cloakanddaggerlondon.co.uk. Příloha 2: *Ukázka Neo Traditional tattoo*. Dostupné z: <https://www.cloakanddaggerlondon.co.uk/tattoo-styles/neo-traditional/> [12.6.2024]
- Cyuper, Ch., M. L. Cotapos. 2010. *Dermatologic Complications with Body Art: Tattoos, Piercings and Permanent Make-Up*. Berlin: Springer Berlin Heidelberg.
- Divoká, J. 2017. *Jak podpořit dítě s problémovým chováním ve škole*. V Praze: Pasparta.
- Drew BA. 2016. Tattoos in Medicine—From the Bronze Age to the Modern Age. *JAMA Dermatol* 153:130. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30974459/> [12.6.2024]
- Dušek, K., A. Večeřová-Procházková 2015. *Diagnostika a terapie duševních poruch*. Praha: Grada Publishing.

- Emmerová, I. 2018. Sebapoškodzovanie u detí a mládeže. *Pediatric pro praxi* 19: 88–89. Dostupné z: <https://www.pediatricpropraxi.cz/pdfs/ped/2018/02/05.pdf> [12.6.2024]
- Erikson, E. H. 2002. *Dětství a společnost*. Praha: Argo.
- Erikson, E. H. 1968. *Identity: youth and crisis*. New York: W.W. Norton & Company.
- Fedorenko, J. S., S. C. Sherlock, P. L. Stuhr 1999. A Body of Work: A Case Study of Tattoo Culture. *Visual Arts Research* 25: 105–114. Available from: <http://www.jstor.org/stable/20715974> [12.6.2024]
- Ferguson, H., L. Procterová. 1998. *Umění tetování*. Praha: Rebo Productions.
- Fialová, L. 2006. *Moderní body image: jak se vyrovnat s kultem štíhlého těla*. Praha: Grada.
- Fisher, S., J. Škoda 2014. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. Praha: Grada.
- Gavendová, N. 2021 *Kognitivně-behaviorální přístupy v praxi pedagoga*. Praha: Grada.
- Gillernová I, J. Buriánek 1995. *Základy psychologie, sociologie: základy společenských věd*. Praha: Fortuna.
- Grogan, S. 2000. *Body image: psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha: Grada.
- Hamanová, J. 2015. Dospívání a některé jeho zdravotní problémy. In: Machová, J. a kol. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada.
- Handrick, W., P. Nenoff, H. Müller et. al. 2003. Infektionen durch Piercing und Tattoos — eine Übersicht. *WMW* 153: 194–197. Available from: <https://doi.org/10.1046/j.1563-258X.2003.02118.x> [12.6.2024]
- Helus, Z. 2009. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál.
- Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Heřmanský, M. 2007. Rozmar jménem piercing. *Přítomnost* 3: 64–65.
- Jedlička, R. a kol. 2015. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada.

- Kang, M., K. Jones. 2007. Why do people get tattoos?. *Contexts* 6: 42-47. London: Sage.
- Kasalová, V., M. Dolejš 2015. *Životní spokojenost, sebehodnocení a výskyt rizikového chování u klientů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kaur, R.R., Kirby, W. and Maibach, H. 2009. Cutaneous allergic reactions to tattoo ink. *Journal of Cosmetic Dermatology* 8: 295-300. Available from: <https://doi.org/10.1111/j.1473-2165.2009.00469.x> [12.6.2024]
- Keller, J. 2019. *Společnost věčného mládí*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Kocourková, J. 2007. Sebepoškozování v adolescenci. In Koutek, J., J. Kocourková, Jana. *Sebevražedné chování*. Praha: Portál.
- Kopecká, I. 2015. *Psychologie 3 díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada.
- Kriegelová, M. 2008. *Záměrné sebepoškozování v dětství adolescenci*. Česko: Grada.
- Kukla, L., M. Velemínský 2016. Děti a mladistvý s psychickými poruchami a vývojovými nápadnostmi: vybrané závažné problémy. In Kukla, L. a kol. 2016. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing.
- Kukla, L. 2016. Poruchy životního stylu – závislosti a možnosti prevence. In: Kukla, L. a kol. 2016. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing.
- Lesková, A. 2013. *Identita adolescenta a masmédiá*. Boskovice: Albert.
- Manchester, G H. "Tattoo removal. A new simple technique." *California medicine* 118,3: 10-2. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/4689534/> [12.6.2024]
- Měšťák J, H. Raková, S. Štroblová 2023. *Estetická medicína a krása člověka*. Praha: Grada.
- Miovský, M. a kol. 2010. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN.
- Mortensen, K., M. T. French, A. R. Timming, 2019. Are tattoos associated with negative health-related outcomes and risky behaviors?. *The International Society of Dermatology* 58: 816-824. Available from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/ijd.14372> [12.6.2024]

- Nakonečný, M. 1999. *Sociální psychologie*. Praha: Academia.
- Newton, C., C. Bale 2012. A qualitative analysis of perceptions of self-harm in members of the general public. *Journal of Public Mental Health* 11: 106-116. Available from: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/17465721211261914/full/html> [12.6.2024]
- Nrstudios.co.uk. Příloha 4: *Ukázka Dark lettering tattoo*. Dostupné z: <https://nrstudios.co.uk/styles/script/> [12.6.2024]
- Patel, M., C. G. Cobbs 2016. Infections from Body Piercing and Tattoos. *Infections of Leisure*. Available from: <https://doi.org/10.1128/9781555819231.ch15> [12.6.2024]
- Podgorná, G. 2022. Automutilace. In Lukáš, K. a kol. 2022 *Chorobné znaky a příznaky: diferenciální diagnostika : 232 znaků, příznaků a laboratorních ukazatelů ve 190 kapitolách s epilogem*. Praha: Grada Publishing.
- Procházka, M. 2012. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada.
- Průcha, J. 1995. *Pedagogický výzkum: uvedení do teorie a praxe*. Praha: Karolinum.
- Rak, R. a kol. 2008. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada.
- Rašticová, M. 2009. Prediktory nespokojenosti s tělem a souvislost s depresí v adolescenci. *E-psychologie* 3: 30-42.
- Reichel, J. 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada.
- Roberts, D. 2015. Modified People: Indicators of a Body Modification Subculture in a Post-Subculture World. *Sociology* 49 (6): 1096-1112. London: Sage Publications, Inc. Available from: <https://www.jstor.org/stable/44016774> [12.6.2024]
- Rubín, L. a kol. 2018. *Pohybová aktivita a tělesná zdatnost českých adolescentů v kontextu zastavěného prostředí = Physical activity and physical fitness of Czech adolescents in the context of the built environment*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Rychlík, M. 2014. *Dějiny tetování*. Praha: Mladá fronta.

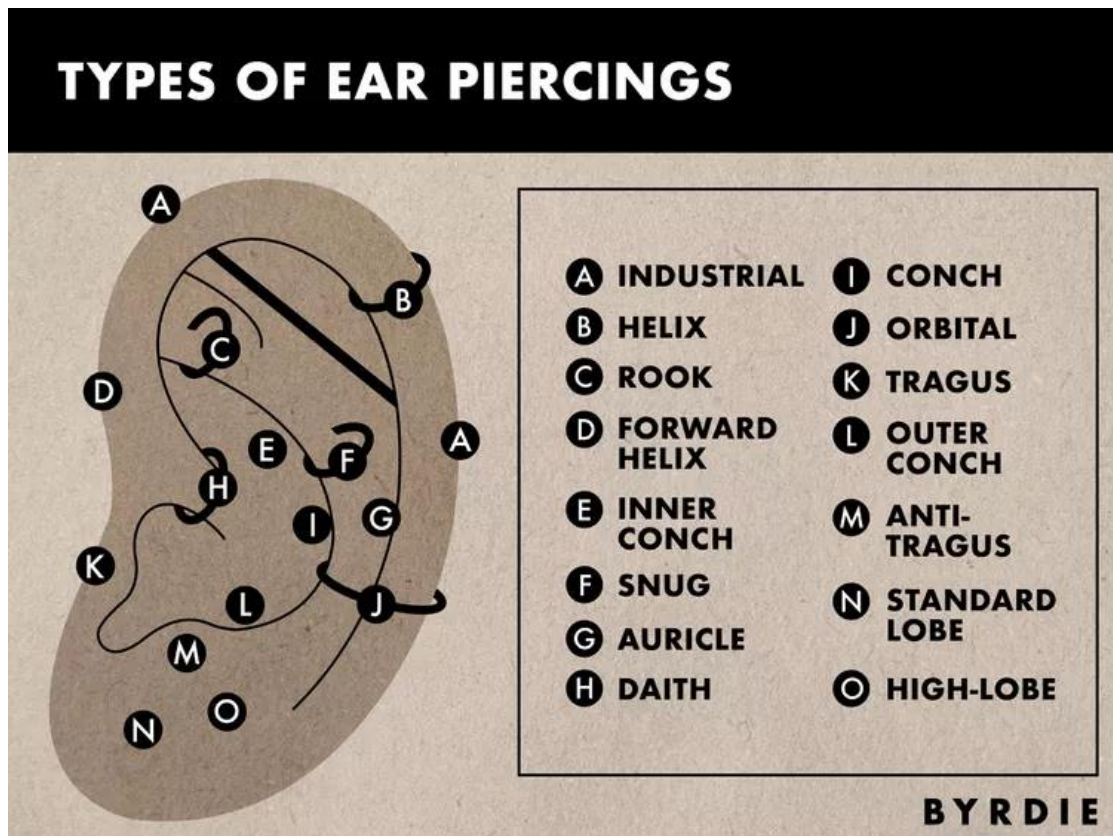
- Rychlík, M. 2005. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Sedláčková, D. 2009. *Rozvoj zdravého sebevědomí žáka*. Praha: Grada.
- Schlegel, P., L. Fialová 2023. *Body image a pohybové aktivity mládeže*. Praha: Univerzita Karlova.
- Sobotková, V. a kol. 2014. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada.
- Soukup, M. et al. 2014. *Tělo: čichat, česat, hmatat, propichovat, řezat*. Červený Kostelec: Pavel Mervart.
- Štašová, L., G. Slaninová, I. Junová 2015. *Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Strauss, A. L., J. Corbin 1999 *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce.
- Sutton, J. 2007. *Healing the Hurt Within 3rd Edition: Understand self-injury and self-harm, and heal the emotional wounds*. Hachette UK.
- Šramová, B. 2005. Štruktúra rodinných vzťahov a sebaidentifikácia adolescentov. *Rodina na prelome tisícročia*. Bratislava: UKF v Nitre.
- Švarcová, E. 2002. *Úvod do etopedie*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Švaříček, R. a kol. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
- Tatmasters.com. Příloha 3: *Ukázka Dotwork tattoo*. Dostupné z: <https://tatmasters.com/en/tattoo-style/dotwork> [12.6.2024]
- Thorne, R. 2012. *Piercing*. V Praze: Slovart.
- Timebombpiercing.com. Příloha 1: *Mapa piercingů ucha*. Dostupné z: <https://www.timebombpiercing.com/ear-piercing-bournemouth/> [12.6.2024]
- Titmanová, M. 2019. *Prevence rizikového chování: praktická příručka pro práci se třídou*. Praha: Univerzita Karlova.

- Tweeten, S. S., L. S. Rickmann. 1998 Infectious complications of body piercing. *Clinic Infectious Diseases* 26: 735–740. Available from: <https://academic.oup.com/cid/article/28/6/1340/403804?searchresult=1> [12.6.2024]
- Vágnerová, M. 1999. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. 2004. *Základy psychologie*. Praze: Karolinum.
- Valenta, V. 2011. *Tetování a tetování*. Praha: Deus.
- Vegrichtová, B. 2022. *Kriminální a extremistická symbolika a tetování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Výrost, J., I. Slaměník 2008. *Sociální psychologie*. Praha: Grada.
- Watkins, J. 2011. *Tetování symboly a význam*. Praha: Brána.
- Wessel, A., E. Kasen 2022. Body piercing and self-mutilation: A multifaceted relationship. *American Journal of Applied Psychology* 3: 104-109. Available from: <https://www.sciencepublishinggroup.com/article/10.11648/j.ajap.20140304.14> [12.6.2024]
- Zila, L. M., M. S. Kiselica 2001. Understanding and counseling self-mutilation in female adolescents and young adults. *Journal of Counseling Development* 79: 46-52. Available from: <https://psycnet.apa.org/record/2001-16717-005> [12.6.2024]

## **Seznam příloh**

1. Mapa piercingů ucha
2. Ukázka Neo Traditional tattoo
3. Ukázka Dotwork tattoo
4. Ukázka Dark lettering tattoo
5. Informovaný souhlas zákonných zástupců
6. Přestavení výzkumu a tazatelské otázky pro adolescenty

## 1. Mapa piercingů ucha



Obrázek č. 1: Mapa piercingů ucha

Zdroj: timebombpiercing.com 2024

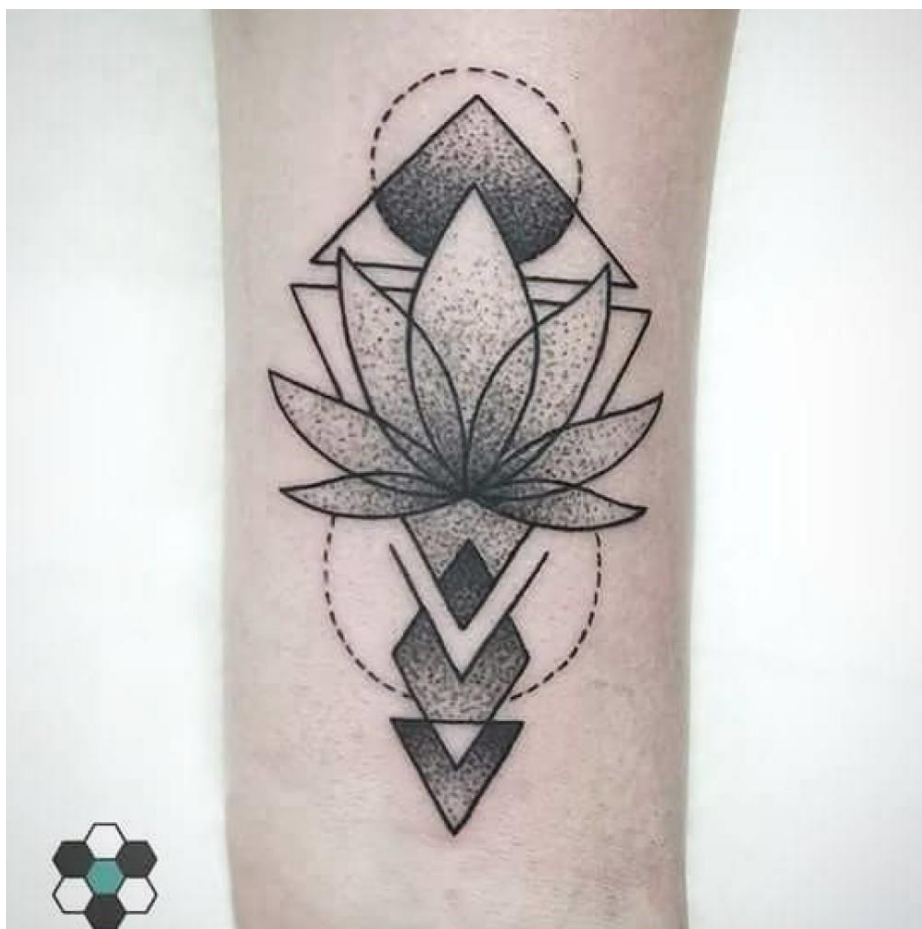
## 2. Ukázka Neo Traditional tattoo



Obrázek č. 2: Neo Traditional tattoo styl

Zdroj: [cloakanddaggerlondon.co.uk](http://cloakanddaggerlondon.co.uk) 2024

### 3. Ukázka Dotwork tatoo



Obrázek č. 3: Dotwork tattoo styl

Zdroj: tatmasters.com 2024

#### 4. Ukázka Dark lettering tattoo



Obrázek č. 4: Dark lettering tattoo styl

Zdroj: nrstudios.co.uk 2024

## 5. Informovaný souhlas zákonných zástupců

### **Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a dalších informací pro diplomovou práci**

**Název práce:** Motivace adolescentů k vybraným formám body artu

**Držitelka souhlasu:** Mgr. Klára Eliášková, Dr. V. Peška 653, 537 01 Chrudim

#### **Předmět a provedení:**

Výzkum je zaměřen na adolescenty, kteří již mají zkušenosti s vybranými formami body artu (tetování a piercing). Hlavním cílem je zjistit, jak adolescenti vnímají body art a jakou motivaci mají pro jeho aplikaci. Dále se výzkum zaměřuje na zkušenosti adolescentů s aplikací body artu a kde se s body artem nejčastěji setkávají. Výzkum je prováděn v rámci zpracování diplomové práce na katedře Sociální a kulturní antropologie, Filozofické fakulty Univerzity Pardubice.

Výzkum bude veden formou rozhovoru. Průběh rozhovoru bude nahráván a ze zvukového záznamu bude následně pořízen doslovný přepis, který bude dále analyzován a interpretován. Zvukový záznam bude sloužit pouze pro potřebu doslovného přepisu a bude k dispozici pouze Kláře Eliáškové. Doslovný přepis bude důsledně anonymizován tak, aby byla zaručena anonymita a ochrana všech osob zmíněných v průběhu rozhovoru, a aby nebylo možné tyto osoby na základě anonymizovaného přepisu identifikovat. Zejména nebudou zmíněna jména osob. Zvukový záznam a doslovný přepis bude Klára Eliášková uchovávat u sebe a po dokončení práce bude smazán. V textu práce nebude tento informovaný souhlas uveden, pouze bude v příloze připojen vzor dokumentu. Doslovné citace částí anonymizovaného doslovného přepisu mohou být použity v diplomové práci.

#### **Prohlášení:**

- Souhlasím, aby se má dcera/syn \_\_\_\_\_ účastnil/la výzkumného šetření.
- Rozumím výše uvedenému textu a souhlasím s jeho obsahem.
- Rozumím tomu, že obsahem rozhovoru a dalších informací mohou být i osobní a citlivé záležitosti a obtížná témata.
- Rozumím tomu, že má dcera/syn nemusí odpovídat na obtížné nebo nepříjemné otázky a zároveň mám jako zákonný zástupce možnost ptát se na jakékoliv otázky ohledně výzkumu a dané práce.
- Rozumím tomu, že mohu úplně zrušit účast mého dítěte na výzkumu, kdykoli až do odevzdání práce a to do 15.06.2024.

**Jméno a příjmení:**

**Datum a podpis:**

## 6. Přestavení výzkumu a tazatelské otázky pro adolescenty

*Dobrý den,*

*jmenuji se Klára Eliášková a jsem studentkou Univerzity Pardubice. V rámci studia oboru Sociální a kulturní antropologie dělám výzkum ohledně motivace adolescentů k aplikaci tetování či piercingu, tento výzkum bude součástí mé diplomové práce. Budu se Vás ptát na jednoduché otázky, na které nemusíte odpovídat, pokud si to nepřejete. Výzkum je zcela anonymní a data získaná během výzkumu nebudou veřejná. Mohou se v práci však objevit přímé citace, neboť bude rozhovor doslovně přepsán. Pokud budete mít zájem, můžu Vám práci nasdílet.*

*Dnes je (datum) a nacházíme se (místo). Souhlasíte s provedením rozhovoru tímto stylem?  
A souhlasíte s nahráváním rozhovoru?*

1. Jaké je Vaše pohlaví a gender?
2. Kolik Vám je let?
3. Máte nějaký piercing nebo tetování a pokud ano tak kolik?
4. V kolika letech jste si nechal/la udělat první?
  - 4.1. Jaká témata nebo design upřednostňujete u tetování?/ Jaký styl piercingu upřednostňujete?
  - 4.2. Inspirujete se něčím při výběru? Například oblíbenými postavami ze seriálu/filmu/hry?
  - 4.3. Má pro Vás vaše tetování/piercing nějaký význam?
5. Zajímal/la jste o body art ještě před (tetování/piercing) první aplikací?
6. Kdo Vám bude art aplikoval (sám/kamarád/profesionál)?
  - 6.1. Měl/la jste nějaké komplikace při aplikaci nebo při hojení?
  - 6.2. Máte představu o možných rizicích při aplikaci?
  - 6.3. Jaký materiál byl použit – inkoust/ šperky, znal/la jste jeho kvalitu?
7. Aplikace tetování/piercingu může být dost bolestivá. Co pro Vás znamená bolest při aplikaci? Jak ji vnímáte?
  - 7.1. Myslíte, že někdo může tuto bolest vyhledávat schválně?
  - 7.2. Co byste řekl/la někomu, kdo spojuje tetování/piercing se sebepoškozováním?
8. Plánujete další tetování/piercing v budoucnosti?

- 8.1. Kdybyste měl/la teď tu možnost, změnil/la byste něco? Třeba v designu nebo v něčem jiném?
- 8.2. Myslíte, že se někdy změní Váš názor na body art?
9. Kde se s body artem (tetování/piercing) nejvíc setkáváte? Kde ho vidíte nejčastěji?
  - 9.1. Má nějaký příslušník Vaší rodiny nějakou formu body art?
  - 9.2. Mají Vaši vrstevníci/kamarádi nějaké piercingy nebo tetování?
  - 9.3. Sledujete někoho na sociálních sítích, kdo má body art nebo o něm mluví?
10. Co Vás přivedlo k body artu?
11. Myslíte, že byste dokázal/la označit nějakou motivaci proto, abyste si nechal/la aplikovat tetování/piercing?
12. Jak dlouho jste se rozmýšlel/la než jste si nechal/la body art aplikovat?
13. Myslíte, že v dnešní době může tetování/piercing představovat druh přechodového rituálu? (přechod do nového stádia života, milník v životě)